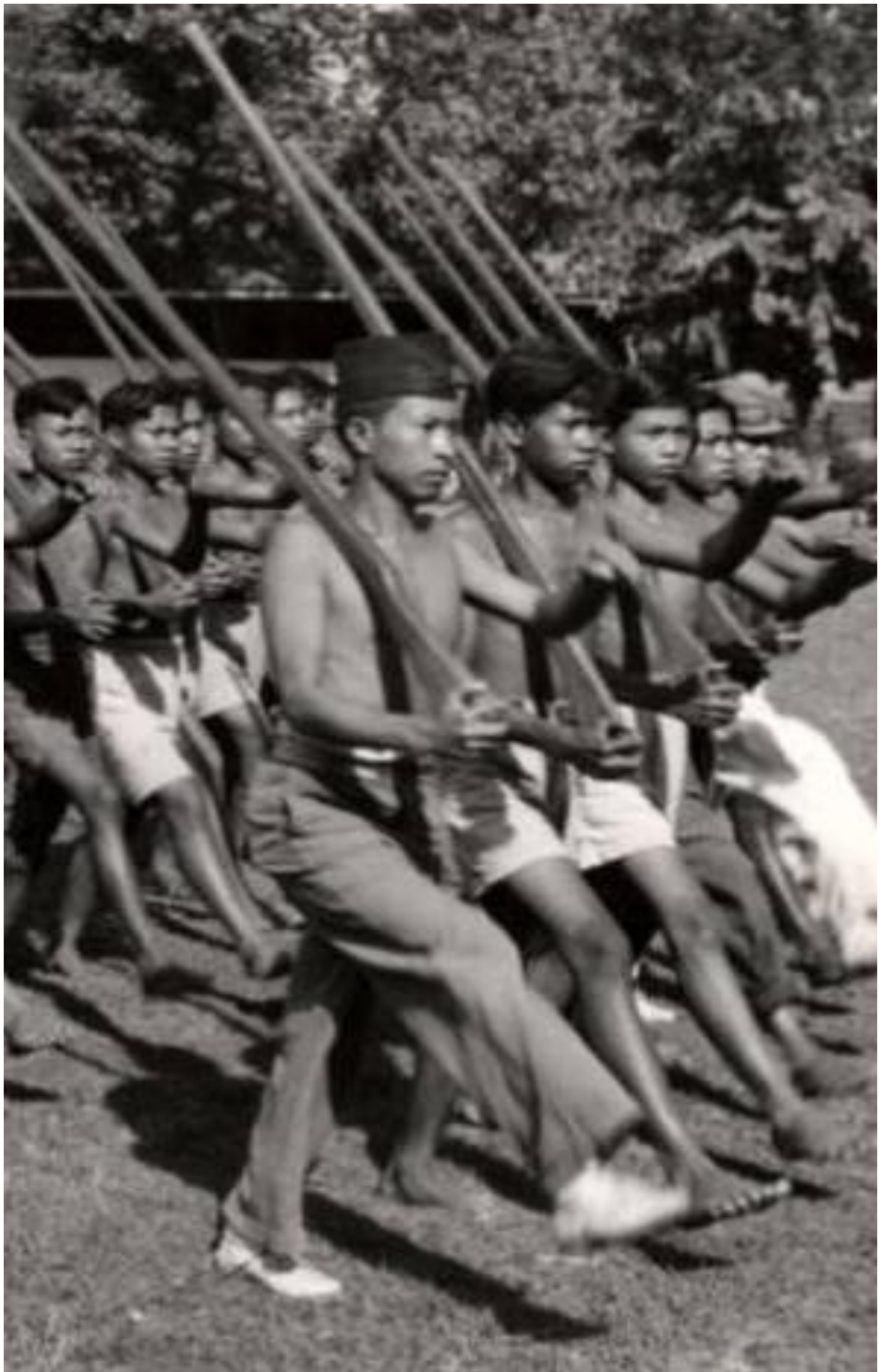
NICC Magazine 1 /2018

Revolutionaire strijders tijdens dekolonisatie-oorlog p. 21

In dit nummer

Backpay-regeling in evaluatiestadium.....2

De kijk op kolonisatie door de eeuwen heen.....3

De pennenstrijd tussen Van Pagee en Immerzeel.....6

Petitie Stichting JES nr. 278.....8

Backpay – Collectieve Erkenning – en het vervolg.....10

Het verhaal van een Sinyo (4).....11

Krenterigheid en conservatisme oorzaak trage VOC-schepen..19

Pijnlijke dekolonisatie van Indonesië.....21

Mededeling.....27

Hantering peildatum Backpay Uitkering is toegestaan.....29

Onderzoek verdwenen oorlogsgraven Java-zee gestopt.....31

Gratis maandelijks e-magazine voor de Indische gemeenschap

jaargang 10, januari 2018 | oplage: 9600

Nederlands Indisch Cultureel Centrum

Van de redactie

De redactie, correspondenten en verdere medewerkers wensen u allen een heel gelukkig 2018, in gezondheid en voorspoed.
In dit nummer aandacht voor de Backpay-regeling, die nu in een evaluatiestadium verkeert. Verder een reactie van Nico Vink op twee artikelen in ons vorige nummer. Ook een weergave van de 278e petitie, maandelijks door Stichting Japanse Ereschulden aangeboden aan de Japanse ambassadeur en het vier4de deel van 'Het verhaal van een Sinyo'. Tenslotte een artikel over de pijnlijke dekolonisatie van Indonesië en aandacht voor het stopzetten van het onderzoek naar de verdwenen oorlogsgraven in de Javazee.
Wij wensen u veel leesplezier. ***Heeft u trouwens zelf een verhaal te vertellen, waarvan u denkt dat dit onze lezers zal interesseren? NICC Magazine stelt haar redactionele inhoud graag voor u open.*** De redactie wenst u weer heel veel leesplezier. Graag willen wij u ook wijzen op de mogelijkheid ***NICC Magazine als advertentie medium*** te gebruiken. Hierbij een oproep aan alle lezers die eigenaar zijn van een bedrijf of er werkzaam zijn als PR manager om NICC Magazine als mogelijkheid te zien om ***uw bedrijf of product onder de aandacht*** van nu 9500 abonnees te brengen. Tevens willen wij een beroep doen op uw waardering als abonnee voor het zeer vele werk dat wij maandelijks aan NICC Magazine hebben. Houdt u in gedachten dat NICC Magazine geheel GRATIS is, hetgeen echter niet betekent dat wij geen kosten hebben. Juist in deze tijden is ***uw betrokkenheid*** bij NICC Magazine van groot belang en vragen wij u een ***VRIJWILLIGE DONATIE***. Wij zullen u daarvoor zeer dankbaar zijn en u zult verzekerd zijn van een blijvende gratis toezending van uw geliefde en gewaardeerde NICC Magazine. Onze volledige bankgegevens zijn: (BIC: RABONL2U)
NL39 RABO 0129 2168 36, t.n.v. ***N.I.C.C.*** Den Haag NL.
Mogen wij u tenslotte vragen om NICC Magazine zoveel mogelijk bij uw familie, vrienden en kennissen onder de aandacht te brengen? Vraag hen ook gratis abonnee te worden. Wij wensen u weer veel plezier met uw NICC Magazine. En mede dankzij uw donaties en advertenties kan NICC Magazine helemaal GRATIS blijven.
Hans Vogelsang, hoofdredacteur.

Backpay-regeling in evaluatiestadium

De Backpay-regeling, waarbij de nog in leven zijnde ambtenaren en ex-militairen uit Nederlands-Indië die na afloop van de Tweede Wereldoorlog hun salaris niet hebben uitbetaald gekregen, een uitkering van 25.000 euro aan schadeloosstelling van de Staat der Nederlanden, gaat een evaluatieperiode van zes maanden in. Het Kabinet wilde deze regeling eind december 2017 beëindigen, maar heeft door een aangenomen motie van PVV Kamerlid Fleur Agema een uitzonderingstijd van zes maanden ingesteld. De aanmeldtermijn is niet verlengd, maar wanneer zich iemand de komende zes maanden aanmeldt, kan hij of zij volgens de geldende criteria alsnog voor de regeling in aanmerking komen.

Het vorige Kabinet kwam de Backpay-regeling in november 2015 overeen met de Indische gemeenschap, hierin vertegenwoordigd door Het Indisch Platform, dat vele jaren lang voor genoegdoening streed.
Nog in leven zijnde oud-KNIL-ers en ambtenaren konden aanspraak maken op een eenmalige uitkering van 25.000 euro, mits zij voldeden aan de peildatum van 15 augustus 2015. Ook nabestaanden van hen die na deze datum waren overleden konden hierop aanspraak maken. Nabestaanden van hen die vóór die peildatum reeds waren overleden moesten helaas buiten deze regeling gesteld worden.

Staatssecretaris Paul Blokhuis (VWS). Foto: ANP.

In eerste instantie was de regeling bedoeld voor een aanmeldperiode van één jaar en zouden aanvragen tot en met 31 december 2016 kunnen worden ingediend, maar werd al gauw met een jaar verlengd. Met name PVV Kamerlid Fleur Agema heeft moeite gedaan deze regeling nogmaals verlengd te krijgen, maar Regering en Tweede Kamer voelden daar in eerste instantie niets voor.

Vlak voor het Kerstreces heeft de Staatssecretaris alsnog deze "escape-clausule" ingebouwd, die geldt tot 1 juli 2018. Dit na aanname van een motie van Agema door de Tweede Kamer.
Staatssecretaris Paul Blokhuis wees er wel op dat de laatste toegekende uitkeringsaanvraag van januari 2017 dateert. Uit het verder achterwege blijven van

nieuwe aanvragen maakte hij op dat er niemand meer in leven zou zijn die aanspraak zou kunnen maken op de vergoeding. Dit sterkte hem ook in de mening dat nogmaals uitstel weinig zinvol was, hetgeen echter toch door het aannemen van de motie van Agema werd afgedwongen. Voorwaarde is wel dat vóór 1 juli 2018 de evaluatie moet zijn afgerond.
Agema is van mening dat nu de Kamer de evaluatie van de uitvoering van de regeling goed kan bestuderen, dit tot meer aanvragen moet kunnen leiden.

Wie houdt nu wie voor het lapje. Verlenging op zich is niet het probleem. Het feit echter dat tussen 1 januari en vlak voor het Kerstreces slechts één nieuwe aanmelding werd gehonoreerd, geeft aan dat beëindiging van de regeling per 31 december (zoals oorspronkelijk bedoeld was) beslist niet irreëel zou zijn geweest. De Indische gemeenschap nu het idee geven dat door uitstel van de einddatum er meer aanvragen zouden komen, is op basis van de huidige reglementen mooidoenerij en het kweken van valse verwachtingen. Meer aanvragen zullen alleen mogelijk kunnen zijn door de criteria aan te passen, niet door de termijn te verlengen.

Een en ander blijkt ook uit de brief die Staatssecretaris Blokhuis aan de Tweede Kamer stuurde na aanname van de motie-Agema en komt tot uitdrukking in de volgende passage uit die brief:

"De Backpay-regeling zoals die in december 2015 met uw Kamer is overeengekomen, bevatte de mogelijkheid tot eenmalige verlenging. Van rechtswege loopt daarom de huidige regeling af op 31 december 2017.
Na het aflopen van de regeling draagt VWS zorg voor een grondige evaluatie. Deze zal zijn afgerond voor 1 juli 2018 en zal daarna naar uw Kamer worden verzonden. Om tegemoet te komen aan de wensen van uw Kamer zal ik ervoor zorgen dat mocht er zich een mogelijke rechthebbende melden vóór 1 juli 2018, die voldoet aan de criteria van de op 31 december afgelopen Backpay-regeling, er ten behoeve van die aanvraag er onmiddellijk een nieuwe vergelijkbare regeling van kracht wordt. Hiermee kan dan overgegaan worden tot een spoedige uitbetaling van de uitkering.
Van afbouw van beschikbare uitvoeringscapaciteit is geen sprake: de afdeling V&O van de SVB is en blijft dan ook belast met de uitvoering van de pensioenen en uitkering van oorlogsgetroffenen.

De regering legt de motie-Agema uit als volgt. Geen onomkeerbare stappen wordt geïnterpreteerd als een opdracht om geen enkele rechthebbende uit te sluiten van mogelijke aanspraak op de uitkering van 25.000 euro op morele gronden. Hiermee komen de mensen in aanmerking volgens de criteria die de regering gesteld heeft, met dien verstande dat deze regeling stopt met het presenteren van het evaluatierapport, dat voor 1 juli 2018 aan de Kamer gepresenteerd dient te worden.
Een en ander is derhalve géén verlenging, maar een toepassing van de geldende criteria zolang de evaluatie nog niet is afgerond.

De kijk op kolonisatie (door de eeuwen heen)

Door: Piet Emmer

Kolonialisme was voor Azië en Afrika toegangsbewijs tot moderne beschaving

Van de hand van Piet Emmer verscheen deze maand het boek "Het zwart-wit denken voorbij", (Uitgeverij Nieuw Amsterdam).
De emeritus hoogleraar wil met dit boek een bijdrage leveren aan de discussie over kolonialisme, dekolonisatie, slavernij en migratie. Volgens Emmer worden moderne morele maatstaven steeds vaker op het verleden geprojecteerd en ontstaat zo een verwrongen beeld van gevoelige historische onderwerpen als kolonialisme, slavernij en migratie. "Geschiedenis dient daarmee als politieke agenda en als excuus. Hoe het werkelijk toeging, hoe anders dan tegenwoordig, dat blijft buiten beeld", aldus de auteur. ***Historiek.net*** *plaatste een fragment uit Emmer's boek, over kolonialisme en dekolonisatie. Een proces dat ook zeker zijn weerslag heeft gehad op de situatie rond het voormalige Nederlands-Indië. Om deze reden meende de redactie er goed aan te doen dit artikel hier te plaatsen.*

Kolonialisme en dekolonisatie

Als één menselijke activiteit in de loop der tijd een volkomen andere waardering heeft gekregen, dan is het wel de kolonisatie van andere landen en volkeren. Wie daar nog iets goeds over hoort bevindt zich echt in een vreemd land. Voor ons is het nauwelijks te bevatten, maar toch werden overzeese bezittingen tot en met de jaren

vijftig van de vorige eeuw beschouwd als statussymbolen van het moederland. Bovendien werden koloniën algemeen gezien als onderontwikkeld, waar alleen de kolonisator verandering in kon brengen.

In Frankrijk werd de koloniale expansie als een *mission civilisatrice* gezien. De Franse filosoof Ernest Renan beweerde dan ook dat de verovering en het bestuur van een land bewoond door een 'inferieur' ras niets schokkends heeft. Het Europese ras gold nu eenmaal als een ras van meesters en soldaten. Renan werd hierin bijgevallen door de beroemde schrijver Victor Hugo, die het kolonialisme zag als de beschaving die de overzeese barbarij zou doen verdwijnen ('c'est à nous d'illuminer le monde'). Karl Marx en Friedrich Engels, de grondleggers van het socialisme, dachten er precies zo over. Engels schreef over de Franse verovering van Algerije: 'De verovering van Algerije is een belangrijke en gelukkige stap in de vooruitgang van de beschaving.'

Pas na de dekolonisatieprocessen veranderde het kolonialisme – zij het schoorvoetend – van iets 'goeds' in iets 'kwaads'. Al snel viel er zelfs niets gemeners te bedenken dan een ander land binnen te vallen, te veroveren en bezetten; alleen maar om het daarna uit te persen.

Vergeten was het feit dat het kolonialisme lange tijd ook een ander gezicht had gekend en een einde had gemaakt aan rooftochten en plunderingen, de levensverwachting van de koloniale onderdanen dramatisch had verlengd, wegen, spoorwegen, telegraaf- en telefoonverbindingen, riolering en leidingwater had aangelegd en het onderwijs, het bestuur en de rechtspraak op moderne leest had geschoeid. Het kolonialisme was voor Azië en Afrika het toegangsbewijs tot de moderne beschaving. Vandaag de dag willen we daar niet meer aan herinnerd worden, want het komt ons beter uit om alleen aan de negatieve gevolgen van het kolonialisme te denken. De Nederlanders, die hun eigen land tijdelijk hadden verlaten om 'mee te bouwen' aan de ontwikkeling van de Nederlandse koloniën, werden bij terugkeer beschouwd als egoïstische uitbuiters. En het woord 'koloniaal' werd een scheldwoord. Hoe viel anders de ontwikkelingsachterstand in de derde wereld te verklaren?

Zo'n plotselinge ommekeer mag dan in de andere koloniale moederlanden wat langer hebben geduurd, ook daar werd het kolonialisme op den duur als achterhaald gezien. Alleen António Salazar, de dictator van het achtergebleven Portugal, leek dat maar niet te beseffen.
Tandenknarsend lieten de VS en West-Europa hem zijn gang gaan; Portugal had een strategische positie in Europa en de gevolgen zouden niet te overzien zijn als het Portugese staatshoofd zijn land zou losmaken van de NAVO, alleen maar om van de kritiek op zijn koloniale beleid af te zijn.

De andere koloniale mogendheden dekoloniseerden wel, want ze werden van twee kanten onder druk gezet. De VS wilde na 1945 door middel van de pas opgerichte Verenigde Naties snel een einde maken aan alle koloniale verhoudingen. De Sovjet-Unie zag het westerse kolonialisme niet langer als een noodzakelijke fase in het moderniseringsproces, zoals Karl Marx deed, maar als een obstakel om de derde wereld voor het communisme te winnen. Aanvankelijk aarzelden de koloniale moederlanden, want de economische band met de koloniën zou kunnen helpen om de schade door oorlog en bezetting weer te boven te komen. Al spoedig werd echter duidelijk dat het naoorlogse kolonialisme veel meer zou gaan kosten dan vóór de Tweede Wereldoorlog. De goed georganiseerde nationalisten in de Aziatische koloniën konden alleen met veel kostbaar militair geweld worden onderdrukt, terwijl het nog prille nationalisme in Afrika alleen de wind uit de zeilen kon worden genomen met dure ontwikkelingsprogramma's. Voeg daarbij het feit dat tijdens de Tweede Wereldoorlog de bevolking van een aantal Europese moederlanden de nadelige gevolgen van een bezetting aan den lijve had ondervonden en voortaan ook het kolonialisme daarmee vereenzelvigde.

Het kasteel 'Keulen" aan de Rio Grande in Nederlands-Brazilië

Deze samenloop van omstandigheden verklaart waarom het koloniale verleden al snel als één grote vergissing werd gezien, die alleen mogelijk was geweest doordat een kleine bovenlaag in Europa erin was geslaagd om het staatsapparaat voor haar koloniale avonturen in te zetten. Bovendien was toen de nasleep van het kolonialisme een voortdurende bron van zorg in de verarmde moederlanden: de hoge kosten voor de huisvesting en integratie van de teruggekeerde kolonialen, en de gedwongen afschrijving van veel koloniale investeringen. In een paar decennia verloor Europa wat het in de afgelopen eeuwen had opgebouwd.

Al spoedig leek het onmogelijk dat het kolonialisme ooit iets 'groots' had kunnen verrichten. De koloniale uitbuiters mogen er dan beter van zijn geworden, voor de gekoloniseerden moet het één langdurige verschrikking geweest zijn. Eeuwenlang waren ze de zeggenschap over hun eigen land kwijt geweest, waren ze onderdrukt, hadden ze onder een vreemd en autocratisch regime moeten leven, en hard moeten werken.
Hoe had Europa dat ooit kunnen toestaan? Aan het kolonialisme moest zo spoedig mogelijk een einde komen.

Kasteel "Batavia" in Nederlands-Indië

Internationale positie

Dat was aanvankelijk makkelijker gezegd dan gedaan. Bij velen in Nederland, België en Frankrijk was na afloop van de Duitse bezetting een nostalgisch sentiment opgekomen: men wilde terug naar de situatie van vóór de Oorlog, inclusief de koloniale banden. De daaruit voortkomende afwijzende houding tegenover politieke vernieuwing resulteerde in een aantal bloedige dekolonisatie-oorlogen, vooral omdat het economisch belang van de koloniën erg werd overschat. Bovendien betekende het verlies van de koloniën automatisch verlies van internationale status. Zo was Nederland bang om zonder Indië zijn positie als internationale wereldmacht te verliezen en internationaal af te zakken tot de 'rang van Denemarken'. Voor Frankrijk en Portugal kwam daar nog bij dat in sommige van hun koloniën relatief veel Europeanen woonden, die koste wat kost de band met het moederland wilden handhaven. De dekolonisatie ontaardde daar in burgeroorlogen.

Groot-Brittannië wist al ver vóór de Tweede Wereldoorlog dat dekolonisatie niet het einde van de wereld betekende. Groot-Brittannië was niet door de Duitsers bezet en had er geen behoefte aan om de vooroorlogse situatie weer te herstellen.
Bovendien had het land reeds kennisgemaakt met dekoloniseren toen de VS zich in 1784 afsplitste van het Britse Rijk. Deze factoren hebben Groot-Brittannië geholpen de ontmanteling van zijn grote overzeese rijk in vrijwel alle gevallen in goede banen te leiden. Misschien kwam dat doordat de voorgaande dekolonisaties – zowel van de VS als van Ierland – zo fout waren gegaan. Londen had steeds de onderliggende pro-Britse partij gesteund tegen de meerderheid, die de koloniale banden wilde verbreken. In beide gevallen liep de onafhankelijkheid uit op een compromis. Zowel in Noord-Amerika als in Ierland bleef een deel van het gebied kolonie, en hoewel er vooral in de Ierse Republiek een anti-Britse stemming bleef bestaan, ontwikkelden de economische banden met de voormalige gebiedsdelen zich voorspoedig. Daardoor wist Groot-Brittannië al ver vóór de Tweede Wereldoorlog dat dekolonisatie niet het einde van de wereld betekende. Bovendien werden de meeste onafhankelijk geworden Britse koloniën meteen lid van het Commonwealth en bleven de economische banden intact.

Al die ervaringen hadden de andere koloniale mogendheden voor de Tweede Wereldoorlog nooit gehad. Alleen Frankrijk had zich aan het begin van de 19e eeuw moeten neerleggen bij de dekolonisatie van Saint-Domingue, het Franse deel van het Caribische eiland Hispaniola. Het was voor beide partijen op een drama uitgelopen.

Schaamte

Zo kwam het dat de bezetting gedurende de jaren 1940-1944/45 in combinatie met de bittere dekolonisatieoorlogen het begrip 'kolonialisme' in Frankrijk en Nederland een extra negatieve lading hebben gegeven. Natuurlijk had het kolonialisme ook afgedaan in Groot-Brittannië, maar door de vreedzame afloop werd het daar eigenlijk meteen een historisch begrip, zoals de postkoets en het gaslicht. Het kolonialisme is voor de Britten een historische fase geweest, niet iets waar je je – met uitzondering van de slavenhandel, de slavernij en de hardhandige onderdrukking van de Mau Mau in Kenia – collectief voor zou moeten schamen. Door de omvang van en de variatie binnen het Engelse koloniale rijk maakten de verschillende onafhankelijkheidsbewegingen veel minder indruk op de publieke opinie in Engeland dan mutatis mutandis in Nederland.

Boek:
"Het zwart-wit denken voorbij".
Prijs: € 16,99. Bestel dit boek bij:
https://geschiedeniswinkel.nl.

De pennenstrijd tussen Van Pagee en Immerzeel

Door: Nico Vink

Groot dekolonisatie- en geweldsonderzoek, Indonesië 1945-1950

In NICC Magazine van december 2017 voerden Marjolein van Pagee en Bert Immerzeel een pennenstrijd over het grote onderzoek met bovengenoemde titel. Zie: Van Pagee's artikel *Onderzoek koloniale oorlog gedoemd te mislukken* en van Immerzeels *Reactie van Bert Immerzeel*. Een interessante en belangrijke pennenstrijd, waarin van Pagee de vloer aanveegt met koloniaal traditionele onderzoekers en Immerzeel de kritiek van Pagee 'een slechte onderzoeksbasis en contra-productief' noemt.

Anderzijds zijn de inhoudelijke argumentaties van beiden gelukkig vaak minder boud en provocerend dan hun *one-liners*. Deze aanvulling is nuttig of noodzakelijk omdat Pagee en Immerzeel soms ten onrechte onvolledig of incorrect argumenteren. Dat wil niet zeggen dat deze aanvulling en correctie op alle slakken zout legt. Het gaat natuurlijk alleen om essenties.

Volgens Pagee gaan de onderzoekers er aan voorbij dat 'het koloniale regime op geen enkele manier legitiem' was. Dat zij aan de belangrijke vraag voorbijgaan 'of de kolonie überhaupt recht van bestaan had'. Hoe eenzijdig dat recht ook geweest moge zijn, volgens de Hollandse kooplieden uit 1600 en daarna en van Nederland na 1800. Volgens de andere koloniale staten hadden ook de Hollanders in principe dat recht. Overigens staat het helemaal niet bij voorbaat vast dat dat recht 350 jaar lang onveranderd is gebleven. Er kan in de *time stream* van die 350 jaren heel wat veranderd zijn. Het zou nuttig zijn als Pagee daar concreet aandacht aan had besteed.

Interessant dat Pagee de vraag stelt of er betreffende de Bersiap niet de verkeerde vragen gesteld worden. En dat het belangrijk is om het anti-koloniaal geweld in die periode (zorgvuldig) te duiden. 'Als men alleen of vooral wil uitzoeken 'wat het psychologisch effect was van de Bersiap op het gedrag van Nederlandse militairen'

Marjolein van Pagee

en 'net doet of de haat van de Indonesiërs toen (plotseling) uit de lucht viel en losgekoppeld kan worden van de (jarenlange) koloniale onderdrukking' en daar vervolgens dan meteen een punt achterzet, dan riekt dat naar lege kretologie. Een goed begrip terzake kan niet zonder enige nadere concretisering om te begrijpen tot welke anti-koloniale houding en actiebereidheid die koloniale onderdrukking (welke?), al of niet en in welke loop van de tijd geleid heeft.

Op 28 september 2016 hield Remco Raben zijn oratie met als titel 'Wie spreekt voor het koloniale verleden? Een pleidooi voor transkolonialisme'. Daarin constateerde Raben o.a. 'Ik zie een belangrijke rol weggelegd voor de letterkunde. Zij vormt een essentiële toevoeging aan het arsenaal van de historicus. Literatuur roept vragen op die tot inzicht leiden'. Welnu, Raben werd op zijn wenken bediend. In september van datzelfde jaar verscheen mijn nieuw Indië boek *SIEDJAH, wie één klein meisje of jongetje in Indië redt …* SIEDJAH was in de jaren 1924 tot 1942 een Hollandse gouvernements-onderwijzeres in Ambon, Oost-Java (Grissee, Lawang en Malang) en Koetaradja (Atjeh). SIEDJAH is een sociaal- en cultureel-historische vertelling over Indië met SIEDJAH als insteek. De SIEDJAH Story vertelt onder andere hoe SIEDJAH nieuwsgierig en empathisch meeleeft met de locale bevolking en vaststelt hoe bijziende het koloniaal beleid en veel koloniale bestuurders in die laat-koloniale jaren nog steeds zijn. SIEDJAH memoreert o.a. Wilhelmina's ethische Troonrede van 1901 en stelt aansluitend vast dat in de 40 jaren daarna tot aan de Japanse bezetting van Indië in 1942 bijna geen wezenlijke bestuurlijke veranderingen in de kolonie werden gerealiseerd. Den Haag en Batavia hadden kennelijk te weinig visionaire en sterke bestuurders om de kolonie samen met de nationalistische leiders in de *slipstream* van die Troonrede naar vrijheid (*merdeka*) te gidsen.

Dat is niet zo maar theoretisch denken zoals Pagee mij in een persoonlijk contact tegenwierp of te moeilijk voor gewone mensen om te begrijpen zoals Immerzeel tegen mij beweerde. Wie dat zegt heeft de grote gebeurtenissen in het Europa van de dertiger jaren niet goed begrepen. Engelands bange aarzelende Chamberlain gaf in München feitelijk toe en het agressieve Nazi-Duitsland kreeg wat het wilde. En Chamberlain claimde dat hij toch maar flink

voor vrede had gezorgd. Je moet er niet aan denken hoe het met Europa inclusief Nederland in die tijd en later zou zijn afgelopen als de sterke daadkrachtige Churchill toen de zwakke Chamberlain niet was opgevolgd.

En dus veronderstelde SIEDJAH feitelijk, hadden we in Den Haag en Batavia in de jaren na 1901 in plaats van bijziende zwakke koloniale bestuurders maar daadkrachtige visionaire gehad, dan was Indië samen met de nationalistische leiders in de *slipstream* van Wilhelmina's ethische Troonrede in de jaren 1901 tot 1942 wel veranderd in een vrij Indonesië. Dan hadden we in 1945 geen gewelddadige Bersiap gehad en in de jaren 1945 tot 1950 geen dito koloniale oorlog/bevrijdingsoorlog annex veel verdriet (en geen groot onderzoek nu).

In contact met mij sprak Pagee haar twijfel uit over het nut van zo'n, wat zij noemde, 'wat als' discussie. Zij maakte daarmee duidelijk dat zij de totale context van SIEDJAHS veronderstelling niet had begrepen. Dat wordt nog eens extra duidelijk als Pagee ook met zoveel woorden denkt dat het bij SIEDJAH zou gaan om 'vermenselijking van het koloniaal beleid als aanpassingscompensatie van koloniaal machtsmisbruik'. Maar daar ging het SIEDJAH helemaal niet om, dat moge duidelijk zijn.

Het is ook duidelijk dat het grote onderzoek veronderstellingen als die van SIEDJAH zou moeten toevoegen aan de onderzoekdoelstelling. En zich zou moeten afvragen of het grote onderzoek ook niet zou moeten bezien of die belangrijke veronderstellingen van SIEDJAH moeten worden geverifieerd of gefalsifieerd.

Bert Immerzeel

Historicus Roel Frakking is de projectleider van één van de deelprojecten van het grote onderzoek. In zijn Blog van 24 november 2017 maakt hij zijn positieve onderzoeksbias duidelijk als hij zegt dat 'het nooit te laat is of onmogelijk om onderzoeksperspectieven aan te passen'. Daarmee schept hij bepaalde verwachtingen. Dus informeerde ik Frakking op 2 december jl. over het boek SIEDJAH en over SIEDJAHS veronderstellingen. Ik zie met belangstelling uit naar Frakkings reactie en hoop dat zijn publiekelijk uitgesproken aanpassingsbereidheid geen loze show was.

Tot slot nog deze kritische bemerkingen. Om 'diepgewortelde denkpatronen te doorbreken' vindt Pagee het noodzakelijk om 'de gekleurdheid van iedere onderzoeker van het grote onderzoek vooraf eerst te onderzoeken'. Die beledigende proeve van (on)bekwaamheid wijs ik pertinent af. Ik ga er van uit dat de wetenschappelijke onderzoekers hun gebruik in ere houden om in hun verslaglegging vooraf hun historische opstelling (bias) ten opzichte van het onderzochte onderwerp te verantwoorden. Maar als Pagee aansluitend oordeelt dat de onderzoeksleider Oostindie (KITLV) 'geen relevante vaardigheden bezit om het Nederlands koloniaal optreden in Indonesië op juiste waarde te schatten', dan is het oordeel van Immerzeel, die deze Pagee uitspraak 'absurd' noemt, nogal eufemistisch. Ik noem deze Pagee uitspraak zelf klip en klaar onfatsoenlijk en krenkend. En tegelijkertijd niet bevorderlijk voor vruchtbaar overleg. Maar wellicht beoogt van Pagee dat ook niet.

BORCADEN
BORCA ONLINE
Weimarstraat 39
2562GP Den Haag
0703642806

Wilt u blijk geven van uw waardering voor NICC Magazine en het vele werk dat wij hiervoor maandelijks verrichten? Maakt u dan een vrijwillige donatie over op ons bankrekeningnummer NL39 RABO 0129 2168 36, t.n.v. NICC te Den Haag. Dank u wel.

Petitie Stichting JES nr. 278

Al voor het 23e jaar biedt Stichting Japanse Ereschulden (JES) maandelijks op de tweede dinsdag van de maand een petitie aan aan de Japanse Minister President via de Japanse ambassadeur in Den Haag. Weer of geen weer, trouw staat een vaste ploeg mensen nu voor de 278e keer voor de hekken van de ambassade. De opeenvolgende ambassadeurs van Japan in Nederland kennen de Stichting JES en welwillend wordt elke maand de petitie in ontvangst genomen. Toch was de sfeer dit keer op dinsdag 9 januari anders dan anders.

Er zijn namelijk in Zuid-Oost Azië nieuwe ontwikkelingen, waarvan Stichting JES hoopt dat de Nederlandse regering deze nauwlettend gaat volgen en mogelijk bij de ontwikkelingen aanhaakt.

Troostmeisjes

Gedurende de Tweede Wereldoorlog zijn naar schatting 200.000 meisjes en vrouwen in de door Japan bezette landen door de militairen van het Japanse leger misbruikt en verkracht als 'Troostmeisjes'. Ook in Korea is deze pijn nooit vergeten.

Hun lot is momenteel weer actueel nu de overeenkomst die Japan en Zuid-Korea twee jaar geleden sloten, weer op losse schroeven staat.
In deze overeenkomst was een smartengeldregeling opgenomen, maar Japan wil deze pas uitkeren als het bronzen beeld van een Troostmeisje dat sinds 2011 recht tegenover de Japanse ambassade in Seoul staat, wordt verwijderd. In totaal is met de regeling een bedrag van 7,5 miljoen Euro gemoeid, te storten in een fonds voor de slachtoffers en de nagedachtenis. Deze deal hield tevens in dat individuele claims voorgoed van tafel zouden zijn.

Zuid-Korea wil nu af van dit akkoord. Dit zet de relatie tussen de twee landen op scherp. De deal schiet ernstig tekort volgens Zuid-Korea, omdat de politici er destijds de slachtoffers en burgers totaal niet bij betrokken hadden.
President Moon Jae-in en andere leden van zijn kabinet willen terugkomen op dit akkoord omdat "de deal emotioneel onacceptabel is". De overeenkomst is in 2015 gesloten tussen de toenmalige conservatieve Zuid-Koreaanse president Park Geun-hye. Zij is aan het begin van 2017 na grootschalige burgerprotesten afgezet door het Constitutionele Hof wegens fraude en machtsmisbruik. Moon volgde haar op en beloofde dat hij de deal met Japan zou herzien.

Het gewraakte bronzen beeld van een Troostmeisje recht tegenover de Japanse ambassade in Seoul

Japan verzet zich nu hevig tegen aanpassing van de afspraken. De Japanse minister van Buitenlandse Zaken Taro Kono benadrukt dat de gemaakte afspraken "finaal en onomkeerbaar" zijn. De Japanse nationalistische premier Shinzo Abe kan voor zijn achterban erg moeilijk op de gemaakte overeenkomst terugkomen. Een grote meerderheid van de Japanners vindt dat met de in 2015 gesloten akkoorden de zaak is afgedaan. In 2018 staan er verkiezingen op het programma, die Abe koste wat koste wil winnen.

En nog veel grotere meerderheid van de Zuid-Koreanen vindt dat de afspraken wel op de helling moeten. Iedere woensdag is er in Seoul een herdenking voor het leed van de seksslavinnen, waarbij al sinds 1992 enkele honderden mensen bijeenkomen.

Het dreigende conflict tussen Zuid-Korea en Japan komt op een uiterst ongelukkig moment. Beide landen zijn trouwe bondgenoten van de Verenigde Staten en liggen in de vuurlinie van Noord-Korea, dat met een kernoorlog dreigt. Tot zover wat achtergronden van de petitie die op 9 januari 2018 is aangeboden.

Na bestuurlijk overleg is binnen de Stichting Japanse Ereschulden besloten om vooralsnog niet publiekelijk commentaar te geven op het conflict tussen Zuid-Korea en Japan, omtrent de 'Comfort-women' (Troostmeisjes). Wel geeft het aanleiding om Japan erop te wijzen dat overeenkomsten met betrekking tot oorlogsslachtoffers, het niet alleen gaat hoe de betrokken landen er diplomatiek uitkomen, maar ook dat in verband met de grondrechten ook de directe slachtoffers van in dit geval oorlogsmisdaden erbij betrokken dienen te worden.

Diezelfde klacht heeft JES ook tegen de Nederlands-Japanse overeenkomst 'Yoshida-Stikker' van 1952-1956. Het onderzoek dat het Zuid-Koreaanse ministerie van Buitenlandse Zaken deed, zou ook in Nederland zou moeten plaatsvinden, ondanks dat het nu bijna 70 jaar geleden is.

De petitie aan de Japanse Premier Shinzo Abe, tracht dit te verwoorden.
Vanwege de authenticiteit is deze petitie in de originele Engelse taal weergegeven.

Petitie nummer 278:

His Excellency Shinzo ABE
Prime Minister of Japan

The Hague, 9 January 2018
Petition: 278
Subject: government-to-government agreements resolving individual sufferings

Excellency,
As customary the Foundation of Japanese Honorary Debts wishes you and the people of Japan a safe and fruitful New Year. A year in which the geopolitical circumstances influence Japan's immediate security as well as its political and moral standing in the world in resolving its wartime obligations to individual victims.

Prime Minister,
In May 2017 the United Nations Committee against Torture called on Japan and South Korea to revise their 2015 deal to settle the long-standing row over women who were forced into wartime Japanese brothels. The Committee stated that the agreement should be modified to "ensure that the surviving victims of sexual slavery during World War II are provided with redress, including the right to compensation and rehabilitation and the right to truth, reparation and assurances of non-repetitions."
The South Korean Foreign Ministry task force set up to investigate the December 2015 deal concluded last December that the governments involved did not listen to the victims before reaching the agreement. The task force said that "A victims-centered approach, which has become the norm when it comes to the human rights of women in time of war, has not been sufficiently reflected and the deal was reached through give-and-take negotiations like an ordinary diplomatic agenda."
This conclusion of the task force reminds us of the Yoshida-Stikker agreement. The agreement between Japan and The Netherlands also lacked the involvement of the Dutch victims who suffered from the Japanese terror during World War II. The attempts to resolve the individual constitutional rights of the Dutch victims to claim from the Japanese government directly were squashed as the political view prevailed that Japan was unable to redress, including the right to compensation and rehabilitation. The victims suffered again from this diplomatic failure to consider the plight and sufferings caused by the Japanese military during World War II.

Prime Minister,
As stated in our previous petition Japan must recognize and correct its past violations of Human Rights committed during World War II. The Comfort Women deal as well as the Yoshida-Stikker deal must be reviewed to include victims. Only then can Japan state that it has resolved its obligations to the victims of World War II.

On behalf of the Foundation of Japanese Honorary Debts.

J.F. van Wagtendonk
President

Backpay – Collectieve Erkenning – en het vervolg

Door: Silfraire Delhaye

In dit eerste nummer NICC Magazine 2018 wens ik mede namens het Bestuur van Stichting Het Indisch Platform U, lezers van dit Magazine, een in alle opzichten voorspoedig Nieuwjaar toe.

Een terugblik

Op 3 november 2015 schreef toenmalig staatssecretaris de heer van Rijn aan de Tweede Kamer dat overeenstemming is bereikt met het IP over de Backpay. Naar analogie van het NIOD rapport "Indische rekening" , de morele erkenning van de Nederlandse regering, met hieraan verbonden een tegemoetkoming van een eenmalige uitkering van € 25.000 aan de op 15 augustus 2015 nog levende rechthebbenden. Voorts zal voor de invulling van het collectieve aspect, thans bekend als de Collectieve Erkenning, afstemming plaats vinden met het Indisch Platform.

Na deze bekendmaking kreeg het IP en VWS vele reacties. Het merendeel van deze reacties was zeer kritisch over het IP en over het bereikte resultaat. De reacties en verdeeldheid binnen de Indische gemeenschap richtten zich voornamelijk op:

1. de beperkte groep van rechthebbenden,
2. de wijze van het door het IP gevolgde overleggen (te gesloten en te inschikkelijk),
3. de representativiteit van het IP.

De Backpay bleef beperkt tot de rechthebbenden die op 15 augustus 2015 nog in leven waren.
Zeer spijtig en onrechtvaardig voor nabestaanden van die rechthebbenden die reeds zijn overleden vóór genoemde datum. Natuurlijk wenste het IP een compensatie voor een bredere groep van rechthebbenden. Doch voormalig Staatssecretaris van Rijn kon niet meer bereiken in het Kabinet Rutte II.

De heer van Rijn heeft onderkend, dat een zeer adequate uitvoering bij deze doelgroep nauw luistert. Juist om deze reden werd de afdeling Verzetsdeelnemers en Oorlogsgetroffenen (V&O) van de SVB verzocht om de uitvoering Backpay op zich te nemen. De SVB heeft pro-actief gebruik gemaakt van diverse mogelijke bronnen, inclusief berichten aan ambassades in landen met een substantiële populatie mogelijke rechthebbenden.

Wanneer het IP dit voorstel van de staatssecretaris had afgewezen, zou de Nederlands-Indische gemeenschap nu nog met lege handen hebben gestaan en zou de mogelijkheid tot dan wel het uitzicht op het verkrijgen van enige compensatie van de regering definitief zijn uitgesloten. Immers, er moest omzichtig en tactisch gehandeld worden omdat reeds afwijzend werd beschikt op 12 januari 2007 (Balkenende 4) en de motie-Dijkstra door de Tweede Kamer op 30 juni 2011 was verworpen.

Voorts is met het voorstel van de Staatssecretaris de "Erkenning" een feit. Erkenning van achterstallige salarissen en erkenning dat regelingen hiervoor en voor de oorlogsschade lang op zich lieten wachten, erkenning dat veel niet is gezegd en niet is gedaan.

Op uitdrukkelijk verzoek van de Staatssecretaris heeft het IP hem niet voor de voeten gelopen in zijn pogingen het Kabinet overstag te doen gaan inzake een mogelijke oplossing van de Backpay en oorlogsschade.
Wel is herhaaldelijk tussen VWS en het IP nadere informatie uitgewisseld om met voortvarendheid te blijven streven naar een oplossing, gezien de hoge leeftijd van de 1e generatie voor wie de oorlog in Nederlands-Indië een persoonlijke traumatische ervaring is geweest.

De representativiteit van het IP

Het is geen onbekend gegeven dat het IP niet bij ministeriële beschikking noch bij KB is opgericht. In zijn brief van 6 juni 2017 schreef demissionair staatssecretaris van Rijn aan de Tweede Kamer: *"De Realiteit is dat het Indisch Platform al sinds enkele decennia namens Indisch Nederland fungeert als aanspreekpunt en overlegorgaan"* en verder: *"Vanuit VWS is geen enkele reden om op basis van de werkwijze van de afgelopen decennia nu een andere keuze te maken. Zo is het Indisch Platform ook namens de Indische gemeenschap 'kritisch doch constructief' betrokken bij de invulling van de Collectieve Erkenning".*

De jaren 2016 en 2017 hebben in het teken gestaan van de afwikkeling van de individuele Backpay en in 2017 van de invulling door VWS van de Collectieve Erkenning. Het Indisch Platform had hierin geen inhoudelijke taakuitvoering doch slechts een

begeleidende 'kritische doch constructieve' rol. De Collectieve Erkenning is bedoeld *voor de hele Nederlands-Indische gemeenschap*. Deze Collectieve Erkenning is toekomstgericht en loopt via drie kanalen. 1. de Ouderenzorg - 2. De herdenking van WO II tijdens de Japanse bezetting – en 3. een Indisch Centrum voor sociale en culturele doeleinden.
De komende vier jaar zal jaarlijks aan deze drie lijnen 1,5 miljoen Euro worden toebedeeld.

Het vervolg

Het aantreden van een nieuw Kabinet geeft aanleiding tot herijking van de aanpak van de resterende doelstelling van Het Indisch Platform, gebaseerd op het NIOD rapport "Sporen van Vernieling. Een gedetailleerde omschrijving van oorlogsschade bij de aanvang en tijdens de Japanse bezetting van Nederlands-Indië.
Het is zeker geen geheim dat de opeenvolgende Nederlandse regeringen tot op heden niet gauw warm liepen voor vragen van de Indische gemeenschap voor een morele erkenning van materiële oorlogsschade. Er zullen dus *'nieuwe'* en andere wegen bewandeld moeten worden, om ook voor dit aspect een zekere compensatie te krijgen van de overheid. Om geen valse hoop en hoge verwachtingen te wekken verkiest het IP een zekere terughoudendheid in de informatieverstrekking hierover.
Zodra er relevante ontwikkelingen te melden zijn, zullen we U hierover zeker informeren.

Namens het Bestuur van Stichting
Het Indisch Platform
Silfraire Delhaye
Voorzitter

INDISCH PLATFORM **zoekt donateurs**

Het Indisch Platform behartigt de belangen van de Indische gemeenschap bij de Nederlandse regering

Stichting Het Indisch Platform - Postbus 85564 - 2508 CG Den Haag

Bankrek. nr. NL84 INGB 0088 3644 67 t.n.v. Indisch Platform

Het verhaal van een Sinyo (4)

Door: Fried Muller

Met overnachten hadden wij meestal niet zo'n probleem omdat onze kennissenkring vrij groot was, maar voedsel is een andere zaak. Gezien de Indonesiërs zelf meer en meer in de problemen kwamen en wij als Nederlanders werden aangezien was van die kant ook geen al te grote hulp te verwachten.
Er was geen Indonesiër die mij in die 3,5 jaar oorlog ooit wat eten of hulp heeft aangeboden. Wij bestonden voor hen helemaal niet, dit was in het koloniale Indië ons grootste probleem.

Van jongs af aan heb ik nooit kunnen begrijpen waarom wij altijd de Nederlandse kant hebben gekozen, terwijl wij door de Nederlanders als tweederangs burgers werden behandeld. Dat was zelfs zo toen ik in het kamp werd vast gehouden.

Ik voelde geen haat tegenover de Indonesiërs, integendeel. Ik voelde een natuurlijke verbondenheid. Misschien komt dat doordat mijn vader naar de Indonesiërs toe ook met respect sprak.
Op hun feestdagen moest ik bij de Indonesische stationschef die in onze straat woonde, altijd cake brengen met de groeten van mijn vader. Ik voelde dat wij hen lieten voelen, dat wij hen niet als onze vijand beschouwden. Het deed mij goed dat te voelen en te weten. Ik weet niet of die andere groepsgenoten dat ook zo hebben gevoeld. Zo verhuisden wij naar een huis in dezelfde straat waar de gevangenis gelegen is. Ik ging dagelijks op de fiets langs de gevangenis via de gebouwen waar de Kempeitai gelegen zijn en door tot aan de Benteng, Fort Vredenburg, waar ook veel mannen werden vastgehouden. Hopend mijn vader ergens te kunnen vinden.

Bij de gevangenis ben ik nooit komen vragen of mijn vader daar gevangen zat, dat was mij te eng. Bij de Kempeitai, militaire politie, bleef ik ver weg na de vele horrorverhalen die er over hen verteld werden. Dan maar naar het fort.

Ik had op de pasar (markt) die vlak naast het fort lag, eten gekocht gewikkeld in bananen-

bladeren en gebakken bananen. Dit meegevoerd naar het fort. Van de hoofdweg naar de hoofd-ingang van het fort was er een geasfalteerde inrit met aan de linkerkant een houten abri voor de Japanse soldaten die de ingang moesten bewaken.
Naar de abri toe gelopen en heb de eerste de beste officier in het Indonesisch gevraagd of ik mijn vader mocht ontmoeten. Hij stond op en liep naar mij toe met een bamboestok en voor ik het wist kreeg ik een paar meppen op mijn billen om mij te leren dat ik eerst moest buigen om te groeten alvorens ik mocht beginnen te praten.

De slagen waren niet zo hard, maar de bamboestok bleek aan het uiteind gespleten te zijn, zodat de stok door mijn lichte broek, die ik aan had, mijn huid open-gesneden had. Daarvan draag ik nu nog de littekens. Ik denk niet dat het de bedoeling geweest was mij veel pijn te doen, maar achteraf leek het toch erger dan het was.

Mijn vader heb ik natuurlijk niet gevonden en de Jap liet mij meteen vertrekken met mijn bloedend achterwerk. Het eten mocht bij de wacht afgegeven worden en dat hebben ze zelf denk ik opgegeten. De familie waar wij nu verbleven was het echtpaar Lipschart. Hun tuin en huis was helemaal ommuurd met een muur van wel drie meter hoog en met een dubbele houten voordeur afge-sloten. In de tuin stonden enkele klapperbomen en enkele andere fruitbomen.
Er stond ook een tuinhuis, waar ik de houten gereedschapskist van mijn vader terugvond.
Eigenaardig, hoe die daar terecht is gekomen dat weet ik nog steeds niet. De tuinjongen was doofstom maar heel gespierd. Hij leerde ons roken en allerlei andere kunstjes. In diezelfde straat woonde ook Charles, maar dan aan de andere kant van de gevangenis en als ik naar zijn huis liep ging ik altijd via de rijstvelden achterom naar waar hij nu woonde. Het was daar altijd zo mooi groen.

Op een dag liep ik weer via de rijstvelden waar de oogst in volle gang was naar Charles toe. Overal lag stro en alles was geelbruin gekleurd. Ik hoorde achter mij een enorm geritsel en toen ik omkeek zag ik een enorme python van wel drie meter lang op mij afkomen. Ik sprintte onmiddellijk weg en bleef rennen tot aan Charles huis. Wat een schrik. Ik ben vanaf die tijd altijd over de normale weg gaan lopen zonder oponthoud door slangen of ander ongedierte te ondervinden.

Nu mijn moeder ook opgesloten was, kwam ook geen geld meer binnen. Het oude echtpaar kon ons alleen onderdak verschaffen, maar eten moesten wij ergens anders zien te vinden. Amin, zo heette de tuinjongen, brandde vaak in een bamboestang een meelpap die hij tot een broodachtige cake bakte, die hij met ons deelde. Lekker was het niet, misschien wel voedzaam. Hij leerde ons hoe in klapper-bomen te klimmen en wij werden specialisten in het beklimmen van klapperbomen.
Hij leerde ons als wij in de klapperbomen zaten naar giftige duizendpoten uit te kijken en hoe die te doden. Amin kwam tijdens de Bersiap-periode om het leven, omdat hij een Indonesische wachtpost voorbij liep en niet reageerde toen ze hem riepen te stoppen.

Mijn jonger broertje was twee en een half jaar oud en huilde constant om zijn moeder. Ik zag de tuinjongen een sigaret rollen en gebruikte een dun palmblad als sigarettenpapier. Ik vroeg hem of je het palmblad ook zonder tabak kon roken en hij bevestigde dat. Wij rolden een sigaret van palmblad en staken die aan en lieten mijn broertje er even aan trekken. Zijn gezicht klaarde helemaal op en we lieten hem zelfstandig roken. Dit was het enige middel om hem stil te houden. Sinds die dag is hij nooit meer gestopt met roken.

Ik maakte mij zorgen dat wij zolang school misten. Ik kende niemand die ons les wilde geven om de lagere schoolklassen door te komen. Ik vond bij het oude echtpaar waar wij nu woonden een stapeltje boeken van “Toen en Nu”, die ik iedere dag met luid te lezen allemaal verslond. Er kwamen nooit mensen de oudjes bezoeken en ons hebben ze nooit verteld of ze ook familie in Yogya hadden. Ik zag ze nooit, heel vreemd.

Amin ging wel eens de deur uit en wandelde overal naar toe. Hij vroeg ons eens mee te komen en wij liepen naar de overkant van waar wij woonden dwars door een kampong naar twee grote vis-vijvers waar enorme goerami’s in zwommen. Ik dacht er meteen aan met een hengel terug te komen, maar dat werd mij afgeraden want de vijvers behoorden aan de Kraton van de Sultan en daar wilde ik niets mee te maken hebben.

Maar 's avonds hengelen was toch nog een mogelijkheid. Zover was het echter nooit gekomen. Het zou een goede vervanging zijn van al het vieze eten. Eigenaardig dat mijn jongere broer nooit moeilijk deed met eten. Hij at hetzelfde van wat wij aten, maar hij mocht van ons roken zoveel hij wou als hij maar zijn waffel hield.

Frater Csizmazia

Van Charles hoorde ik dat er een Hongaarse Frater was Csizmazia (ik hoop dat ik zijn naam goed gespeld heb) genaamd, die de ouderloze kinderen verzamelde en ze ook te eten gaf. Dus mijn broer, Charles en ik naar de Frater, die in de bijgebouwen van de kerk in Lempuyangan woonde aan de Karreweg.

Hij vroeg mij wat ik wilde doen, want voor wat hoort wat, was zijn lijfspreuk. Ik had de keus het zangkoor te versterken of als misdienaar verder door het leven te gaan.
Ik dacht zingen is voor meiden dus koos ik om misdienaar te worden. Ik kreeg meteen een dun misboekje in het Latijn in mijn hand gedrukt en die moest ik helemaal uit mijn hoofd leren, wat ik ook gedaan heb. Ik zeg nu nog het confiteor uit mijn hoofd op en zo snel als toen. Wat je als kind leert vergeet je je leven niet meer. Dus na een week werd mij dat alles door de Frater overhoord en ik mocht als misdienaar de pastoor helpen de mis op te dragen. Ik mocht ook iedere dag een nasimaaltijd in de pastorie komen nuttigen als ik op die dag de mis had bijgewoond.
Er was in de oorlog geen wijn meer te krijgen en er werd tapé wijn gemaakt. Een wijn gemaakt uit kleefrijst. Voor mij een lekkernij. Daar ik mij in de sacristie mocht begeven liep ik altijd langs de grote tijl en schepte altijd een glas vol tapé wijn en dronk het ad fundum leeg.

Wij zijn thuis nooit door mijn ouders religieus opgevoed. Het enige dat ik wist is als ik met Charles op zondag meeging naar de misviering in één van de katholieke kerken waar wij toen woonden. Ik wist nooit wat ze daar allemaal deden. Ik zag ze allemaal zo devoot bidden. De priester in zijn mooie gewaad die allerlei kreten door de kerk joeg en alle mensen of misdienaars die daarop antwoordden.
Nu ik dat boekje in het Latijn ook kende en de pastoor kon antwoorden, zat ik nog met een groot probleem. Waar doen ze het allemaal voor. Hoe krijg je geestelijk contact met al die heiligen en met God. Ik heb dat nooit gekend. Ik heb tot nu toe nog steeds niet het fameuze licht gezien. Charles daarentegen die heeft het licht gezien en is zo vroom als het maar zijn kan. Vanaf die periode probeerde ik Jezus van het kruis te bidden, maar ik had altijd het gevoel van waar doe ik het voor, maar je weet maar nooit.

Ik moest iedere week ook één uur Catechisatie volgen en allerlei mooie verhalen uit de grijze oudheid aanhoren uit vreemde landen en de wonderen die Jezus overal in Palestina verrichtte. Waarom werden die wonderen alleen in Palestina verricht en niet ergens anders in de wereld. Waarom niet hier en wel nu in deze schier onoverzichtelijke tijd. Als God toch alles kon, waarom liet hij al deze mensen zo verschrikkelijk lijden en verhongeren dat dacht ik toen al op die leeftijd en al die mooie verhalen uit de oertijd leken gemaakt te zijn om ons zoet te houden. Dat was om ons te laten geloven dat het Christelijk geloof beter was dan alle andere geloven en dat wij dichter bij God aanleunden dan al die andere. Wij werden toen al gebrainwashed.
De frater organiseerde zo nu en dan voor alle kinderen een voettocht naar een bergdorp dat vijf en twintig km buiten onze stad lag. Hij volgde ons met een door zebu's getrokken kar (gerobak sapi) met al onze vakantie-uitrusting. Het was een omgebouwde boerderij waar wij kwamen te overnachten. Het was heel koud zo hoog in de bergen. Overdag maakten wij enorme wandelingen en 's avonds een kampvuur om ons te warmen.
Wij bleven er maar drie nachten toen wij weer heel vroeg aan de terugtocht begonnen, die bergafwaarts veel sneller verliep. De dagen dat wij in dat bergdorp verbleven voelden wij er helemaal niets van dat er een oorlog woedde. Geen Japanner gezien. In Lampuyangan, tegenover de kerk in stonden mooie woonhuizen die met een prikkeldraad hekwerk van de buitenkant waren afgesloten. Het waren hoofdzakelijk blonde kinderen die ik daar zag rondlopen. Ik heb er gedurende de tijd dat ik daar als misdienaar heb gediend geen contact mee gehad. Je mocht er niet bijkomen.

De jaren gingen voorbij zonder dat er iets veranderde. Ik zag steeds meer mensen in lompen en veel meer bedelaars met beri-beri in de straten rondlopen. Iemand vertelde mij dat mijn baboe Cuci (wasmeid en tweede moeder) in het armentehuis zat niet ver van waar ik woonde. Ik ben meteen op mijn vaders fiets gesprongen en naar het armen-tehuis voor Indonesiërs gereden. Ik zag daar op een droog stuk terrein veel mensen en vroeg iedereen of zij Cuci wisten te vinden.

Bezoek Internationale Rode Kruis aan kamp Sewugalur, maart 1946 (foto te danken aan Milly Wong)

Vooraan midden half knielend Fried Muller, aan zijn rechterzijde zittend Wim Stuyver

Het was middag en broeiend warm en stoffig. Het terrein was met prikkeldraad afgezet en ik stond op straat. Niet lang heb ik daar staan wachten en iedereen aangeroepen of zij Cuci wilden roepen toen ik plotseling "Njo!" hoorde en daar stond ze heel erg vermagerd maar nog duidelijk herkenbaar. Ik stond daar te janken en vroeg haar of zij naar buiten wilde komen om mee te gaan en bij mij wilde blijven. Of ze wel genoeg drinken had en eten. Ik zei haar dat ik water ging halen en eten en dat ze op mij moest blijven wachten.

Ik heb in mijn leven nog nooit zo snel gefietst en thuis gekomen meteen een fles met water gevuld en er een kurk opgezet. In de keuken heb ik wat rijst en restjes gerechten in een pisangblad gedaan en in een doek gedaan en ben meteen teruggereden. Daar aangekomen geen Cuci meer te zien ik heb daar lang staan schreeuwen en janken om Cuci maar ze kwam niet meer. Ik denk dat ze ergens stilletjes is gaan zitten. Ze heeft haar kleinkind teruggezien en kon nu rustig sterven. Wat was zij een lieve vrouw voor mij geweest; Een echte moeder. Het doet mij nog altijd pijn haar te missen. Zelfs op dit moment kan ik mij niet bedwingen om de waterlanders binnen te houden.
Dat moment dat ik haar heb gevonden en nog met haar heb gesproken, heeft zo'n impact op mijn leven gehad, dat het een deel van mijn trauma, in de oorlog opgelopen, is geworden. Mijn vader niet meer terug te vinden, mijn moeder nog steeds in het gevang, mijn Cuci niet meer teruggezien en er zijn al drie jaren voorbij gegaan en wij leefden als zigeuners en wisten niet hoe lang dat nog zou gaan duren.

Het was op mijn leeftijd haast niet meer om op te brengen. Ik besefte niet dat het begrip om uit je dak vliegen bestond, maar ik was soms radeloos. Ik heb op aanraden van vrienden en van frater Csizmazia Jezus van het kruis gebeden maar niets maar dan ook niets gebeurde. Ik werd er gek van. Om aan eten te komen werd steeds moeilijker. Ik was niet alleen wij waren met ons vieren. Wij moesten weer naar een ander onderkomen zoeken want de Lipscharts konden ons niet meer ondersteunen en wilden het huis verkopen.

Wij wisten niet wat de echte reden was, maar wij gingen weer op zoek. Ik had last van hart-kloppingen, misschien door het onregelmatig eten en tekort aan vitaminen. Ik moest rust houden en me niet teveel vermoeien. Hoe moest ik dat onder die omstandigheden doen. Wij konden via een zuster van mijn moeder bij haar schoon-ouders een kamer krijgen. Dat huis is niet zo ver gelegen van de Gouvernements-gebouwen en het radiostation. 's-Morgens vroeg zat ik in de

Familie van Dietz te Ungaran. Rechts zittend, Tine 10 jaar oud.

ochtendzon, totdat het te warm werd en ik mij dan in onze kamer terug trok.

15 Augustus: Japan tekende onvoorwaardelijk de capitulatie na de atoombommen op Hiroshima en Nagasaki.
17 Augustus 1945: Soekarno roept de Republiek Indonesia uit vanuit zijn ouderlijk huis in Blitar en via de radio omroep, niet ver van waar wij woonden verspreid, over heel Indonesië. Hetzelfde radiostation waar vroeger de Nirom ons dagelijks nieuws uitzond, deed dat nu voor de Republiek Indonesia en dat was een doorn in het oog van de Nederlandse autoriteiten die in veroverd gebied zaten.

Op een morgen vroeg zat ik weer in het zonnetje op mijn oude plek toen plotseling twee watervliegtuigen laag over kwamen vliegen. Die voerden verderop een Immelmann (WWI flying ace) uit en kwamen in duikvlucht op mij afgevlogen leek het. De boordkanonnen ratelden en raketten werden gelanceerd, het leek of ze recht op mij gericht waren, maar die waren voor het radiostation bedoeld. Ze vertrokken zoals ze gekomen waren. De raketten hadden doel gemist en een ander gebouw in brand geschoten. Kan gebeuren vooral in een oorlog. Een half uur nadat de vliegtuigen verdwenen waren had ik nog hartkloppingen.

Bersiap

Wij konden de gevangenen uit Ngawi bij het politiebureau komen ophalen. Mogelijk dat mijn vader daar ook bij kon zijn. Ik naar het politie bureau gefietst en daar stonden ze opgesteld: acht of negen skeletten met lange baarden en haardos, in lompen. Ik herkende geen één van de groep die op mijn vader leek en ik begon al te janken dat ik mijn vader niet tussen de groep herkende. Dat was zo'n angstig moment te moeten vaststellen dat hij er niet meer bij was.

Ik had geen gevoel of benul hoe het aanvoelde om te beseffen dat je vader er niet meer was. Ik raakte in paniek en begon meteen te janken. Toen vroeg één van de skeletten, "Wie ben je"? Waarop ik antwoordde: Muller! Toen zei hij: "Kijk recht voor je uit, dat is Muller!"
Ik wou hem zo in de armen vliegen, maar hij schreeuwde mij toe hem niet aan te raken, want hij zat onder de luizen en ander ongedierte, hij heeft mij na drie jaar ook niet herkend. Wij een koets gehuurd en daarmee naar het huis van een tante gereden waar wij sinds kort verbleven.

Mijn vader hebben wij buiten in de tuin uitgekleed en meteen in de badkamer gezet en met allerlei detergenten ontsmet. De oude kampkleren verbrand en haren geknipt en nu herkenden wij hem weer. Zo waren er meerdere families in dat ene huis herenigd en iedereen probeerde op adem en krachten te komen. Niet lang nadat wij met onze vader en moeder herenigd werden brak er 's-nachts een hevige schietpartij los rondom de huizen waar wij woonden en dat ging zo door twee dagen lang. Dat er geen kogel door ons huis gevlogen is mag een wonder heten. Niemand van ons heeft zoiets ooit meegemaakt en allemaal lagen wij trillend van angst onder de tafels die er waren.

Het waren de Indonesische Heiho soldaten die tijdens de oorlog als oorlogsvrijwilligers door de Japanners getraind waren om tegen de geallieerden ingezet te worden, maar na de capitulatie van Japan ontbonden werden. Deze Heiho militairen waren van mening Soekarno bij te staan als een rebellenleger om het Indonesische vrijheidsstreven te verdedigen en daarvoor wapens nodig hadden die de Japanners alleen in bezit hadden. Dit was een aanval van de Heiho's op de Japanse kazernes om aan wapens te komen, die door de Japanners niet direct afgeven kon worden.

Een paar weken na de Japanse capitulatie mochten wij ons opnieuw op het politiebureau melden met voldoende kleding. Mannen en jongens ouder dan 14 jaar en vrouwen met kinderen werden gescheiden. De mannen werden naar kamp Pundung getransporteerd en vrouwen met kinderen naar kamp Sewoe Galoer. Ik ging met mijn moeder broers en zuster naar kamp Sewoe Galoer, gelegen aan de Zuidkust. Wij werden op vrachtwagens geladen en direct naar Kamp Sewoe Galoer gereden. Dit kamp werd oorspronkelijk als opslagplaats voor de suikerfabriek gebruikt. Voor de oorlog heeft men er een leprakolonie in gehouden en tijdens de Japanse bezetting hebben de Japanners daar een kazerne van gebouwd voor de bewaking van de zuidkust tegen geallieerde aanvallen.

Het kamp bestond uit een twaalftal barakken van verschillende grootte en waarvan de vloeren een 70 cm boven het maaiveld gelegen waren. Ik denk met het oog op overstromingen en ongedierte. Buiten ratten en slangen waren het ook schorpioenen die ons het leven zuur maakten. Het was omheind met prikkeldraad en een 2,5 m hoog bamboehek waar je erg moeilijk doorheen kon kijken. Op de hoeken van het kamp waren wachthuisjes opgesteld die eerst bemand werden door Heiho soldaten en later door jeugdige wachters onder leiding van de lokale politie.

Wij kregen ieder een tiker (slaapmat) gemaakt uit tijgergras. Wij met ons vijven mijn moeder met vier kinderen, deelden één kamer van vier bij vier meter met tante Tine en haar 3 kinderen: Jimmy, Nancy en Grace en mijn grootmoeder Correwor van mijn moederskant. Correwor was een pittige oma, die woonde vroeger in Oengaran vlak bij Semarang. Zij hadden een plantage met een woonschuur erbij. Vroeger ging zij vaak te paard met schrotgeweer over haar schouder naar de plantage en bleef daar soms overnachten.

Dergelijke plantagewoningen hadden ramen met houten stangen in plaats van tralies. Het verhaal wilde dat Correwor onder zo'n raam sliep met vlak naast zich een groot kapmes.

Op een nacht hoorde ze boven zich geluid alsof iemand met een lange bamboestang tussen de tralies door wasgoed probeerde weg te haken. Doordat er wasgoed lag verder dan de bamboestang lang was, stak de man ook zijn armen door de tralies om er beter bij te komen.
Correwor greep haar parang (kapmes) en in één vloeiende beweging sloeg zij op zijn arm waarbij met een hoge kreet de bamboestang op de grond viel. De slag moest niet al te hard zijn aangekomen, want veel bloed hebben ze de volgende morgen niet gevonden. Correwor vertelde haar kleinkinderen, dat ze vroeger ook zwijnen en een tijger had afgeschoten. Maar dat laatste geloofden wij niet, want wij dachten altijd dat die verhalen speciaal voor de kleinkinderen werden verteld.
Zij vertelde ons nooit spookverhalen. Dat was voor haar altijd een teer punt geweest omdat zij daar zelf sterk in geloofde.

5000 Kamptekeningen uit Nederlands-Indië

In "Het Geheugen Van Nederland" van het Nationaal Archief bevinden zich bijna 5000 tekeningen, gemaakt door gevangenen in de Japanse concentratiekampen in voormalig Nederlands-Indië. De tekeningen staan op 247 pagina's en bevatten 20 afbeeldingen per pagina. Hieronder vindt u de LINK naar deze kamptekeningen op de website van Het Nationaal Archief (*Ctrl+click*).
http://www.geheugenvannederland.nl/?/nl/zoekresultaten/pagina/1/Kamptekeningen%20Nederlands%20Indi%C3%AB/%28cql.serverChoice%20all%20Kamptekeningen%20%20AND%20Nederlands%20%20AND%20Indi%C3%AB%29/&colcount=0&wst=Kamptekeningen%20Nederlands%20Indië

Verras uw familielid, vriend, kennis of collega met een GRATIS ABONNEMENT OP NICC MAGAZINE
info@indisch-centrum-denhaag.nl

Krenterigheid en conservatisme oorzaak trage VOC-schepen

Door: Cor Speksnijder

Hollanders zagen dat de Engelsen sneller waren, maar vonden aanpassing te duur. Was de VOC wel zo dynamisch? Ze waren met hun schepen langzamer dan de Engelsen en Fransen. Volgens wetenschappers was dit een kwestie van zuinigheid, waardoor de VOC schepen weken of zelfs maanden langer over hun reis deden.

De Aziatische reizen van de VOC-schepen duurden vooral in de tweede helft van de 18e eeuw drie weken tot een maand langer dan die van de Engelse schepen. En reizen vanaf China dezen er nog langer over, tot soms wel twee maanden langer.

Er is wel eens geopperd dat lag aan het grotere aantal tussenstops die de Hollanders maakten, dat ze andere routes volgden, dat hu navigatie niet helermaal optimaal was en zelfs dat hun kapiteins de bemanningen onvoldoende achter de vodden zat. Maar dit is ver bezijden de werkelijkheid, zeggen wetenschappers nu in "The International Journal of Maritime History".

Volgens hen waas de traagheid van Hollandse schepen te wijten aan de logheid van hun ontwerp en het uitstellen van de beslissing om hun scheepsrompen onder de waterlijn te bekleden met koperen plaatwerk. VOC-schepen hadden weinig diepgang omdat ze in tamelijk ondiep water de havens van Amsterdam, Vlissingen en Rotterdam moesten bereiken. Die mindere diepgang van de schepen werd gecompenseerd door hun bredere bouw, waardoor de toch vergelijkbare hoeveelheden lading konden vervoeren.

Terwijl de Engelsen vanaf 1770 al koperen plaatwerk aan hun scheepsrompen bevestigden, zagen de Hollanders hiervan af tot vlak voor de ontbinding van de VOC aan het eind van de 18e eeuw. Koperen plaatwerk maakte de schepen sneller doordat er veel minder aangroei van schelpdieren en algen was en bovendien minder onderhoud vereiste dan geteerd hout. Maar het was een dure maatregel, waardoor de VOC er lange tijd niets voor voelde.
Omdat de VOC het monopoly had op het vervoer van specerijen als kaneel, kruidnagel en muskaat, maakte een langere reis hen niet uit en werden gemakzuchtig. Dus Hollandse krenterigheid. Dit was echter een misrekening, want het kost ook veel geld als je langer onderweg bent. Niet alleen kun je dan per jaar meer reizen maken, ook de personeelskosten werden zo hoger en moet je meer water en proviand meenemen.

De conclusies van de wetenschappers klinken plausibel, zegt Jeroen van der Vliet, conservator van het Scheepvaart Museum in Amsterdam. "De voorsprong die Nederland had in de scheepsbouw was in de loop van de 18e eeuw verdwenen. VOC schepen begonnen achterop te raken. De VOC bestuurders waren zich hiervan bewust, maar zagen geen noodzaak om het beleid en de bouw van de schepen aan te passen.

Maar aan het eind van de 18e eeuw werden de winstmarges smaller en daardoor werd besloten tot verdere beperking van de kosten. Van der Vliet zegt: "Een begrijpelijke keuze, maar het blijft conservatisme, maar wel een berekend conservatisme. Het interessante van dit onderzoek is dat hoewel de cijfers al wel bij deskundigen bekend waren, deze nu inzichtelijk zijn gemaakt.

Dit artikel verscheen eerder in De Volkskrant.

Naast de **straatnamen** 'vroeger en nu' van ***Batavia / Jakarta***
https://indearchipel.com/2017/05/24/straatnamen-batavia-jakarta/
heeft "**In De Archipel**" nu ook die van ***Medan*** online staan.
https://indearchipel.com/2017/09/07/straatnamen-medan/

Boekbespreking, e-Books, CD & DVD, Presentatie & Signeren

Pelgrim – Philip Dröge. Op 21 februari 1885 arriveert een bescheiden karavaan Mekka Een van de ruiters op de kamelen is de Nederlander Christiaan Snouck Hurgronje, een 28 jarige predikantenzoon. Dit boek is een biografie van een man die decennia lang zijn neus in de grootste politieke en culturele wespennesten van zijn tijd steekt. Na Mekka gaat hij naar het roerige Atjeh in het noordelijke deel van Sumatra. Philip[Dröge duikt in het vergeten leven van deze man, wetenschapper, avonturier en spion, in een tijd waarin het onbekende nog lonkte en de kans

bood om in exotische oorden een naam te maken. Een man wiens dubbelleven voortkomt uit een complex en dubbelzinnig karakter, dat hem evenveel roem als problemen bezorgt. *Adviesprijs: € 19,99.*

Het verdriet van Wilhelmina – Tomas Ross. Na de Duitse opmars in Europa, vreest men dat Japan Nederlands-Indië zal binnenvallen. Tot haar wanhoop moet Wilhelmina eind november 1941 instemmen met een geheim verzoek van Churchill, waardoor de oorlog een compleet andere wending zal krijgen. Acht jaar later vecht Nederland een eigen oorlog in Indië, waar de nationalisten van Soekarno de onafhankelijke Republik Indonesia hebben uit-geroepen. Voormalig inlichtingen officier Arnie Springer

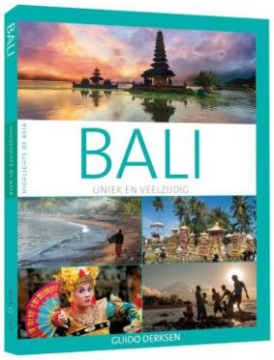
gaat op zoek naar zijn geliefde die op Java is verdwenen nadat ze met de Nederlandse deserteur Poncke Prinsen samen was gezien. Hoewel Arnie na de gruwelen van het Jappenkamp gezworen heeft nooit meer naar Indië terug te gaan, vliegt hij in 1948 toch naar Batavia. Tijdens zijn levensgevaarlijke zoektocht belandt hij in een mijnenveld van intriges, waarin alles verband lijkt te houden met het geheime pact van Wilhelmina en Churchill uit eind november 1941. Een boek dat je in één adem uitleest. *Adviesprijs: € 19,99/*

Moed en overmoed, leven en tijd van Mata-Hari – Angela Dekker & Jessica Voeten. In 1904 liet Margaretha Geertruida MacLeod-zelle haar man, kind en de beknepen Hollandse mores achter zich en mat zich een nieuwe identiteit aan: Mata-Hari. Tien jaar lang reisde ze door Europa, bewonderd door de elite

om haar gewaagde oriëntaalse dans en haar mysterieuze persoonlijkheid. Wie was deze onverschrokken modieuze vrouw? De auteurs ontrafelen het mysterie Mata-Hari aan de hand van nieuwe onbekende bronnen. Ze ontdoen de 'femme fatale' en spionne van haar stereo-type en dringen diep door in de verschillende stadia van haar leven in Nederland, Nederlands-Indië en in Europa. Een intrigerend en persoonlijk portret van Mata-Hari en degenen die haar pad kruisten in de roerige twintiger jaren. *Verschijnt begin februari. Adviesprijs; € 29,99.*

Bali, Uniek en veelzijdig – Guido Derksen. Weinig eilanden op onze Aardbol spreken zo tot de verbeelding als Bali. Misschien wel het grootste juweel in de Gordel van Smaragd. Waar je je stress kunt achterlaten, je kunt onderdompelen in uitbundige kleuren en exotische geuren en het geluid van de typisch Balinese

Gamelan. Waar je kunt kiezen uit een veelheid aan sfeervolle onderkomens, van eenvoudige en gastvrije 'homestays' tot de meest luxueuze sterrenhotels. Bali-kenner Guido Derksen neemt u mee en deelt zijn kennis en enthousiasme over deze opmerkelijke bestemming. *Adviesprijs: € 19,95.*

Zoals ik jou ken, ken jij mij – Yvonne Keuls. Dit boek heeft als ondertitel: 'Mijn jaren met Hella S. Haasse'. Het boek biedt een geweldig inkijkje in de in de televisie wereld van de jaren zestig en

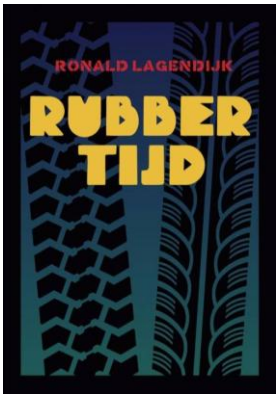
zeventig, én in de literaire wereld van die tijd met bijna vergeten schrijvers als Simon Vestdijk en Louis Couperus. Yvonne Keuls beschrijft de groeiende populariteit van de televisie en de emancipatie van de vrouw, evenals de generatie die "het Indische leven" hier zo mist. Bovenal toont dit prachtige verhaal op ontroerende wijze de klievende leven van de twee schrijfsters, die van grote betekenis zijn geweest voor hun vriendschap. Verschijnt eind januari 2018. *Adviesprijs: € 20,00*

Traditionele wapens van Borneo, deel 2 – Bert Smit. Dit tweede deel kreeg als titel mee: "De uitrusting van de koppensnel-

lers, Speren en Blaasroeren". Borneo, de parel in de Gordel van Smaragd met woeste oerwouden, bergen en rivieren. Bomen die tot aan de hemel reiken. Dieren van een oneindige variëteit. En midden in die woeste pracht heeft de mens zich gevestigd. Een zeer oude cultuur met vele volken, talen, kunstuitingen en tradities. Eén van die tradities was het 'koppensnellen'. De uitrusting waarmee de krijgers zich op weg begaven, waren een zwaard, schild, speer, blaasroer, krijgskleding en diverse additionele accessoires. Naast het praktische nut gaat het hierbij om voorwerpen die als kunst kunnen worden beschouwd. Een uniek boek, waarvan het eerste deel: "Schilden en krijgskleding" helaas is uitverkocht en zelfs in de 2e Hands handel zal het zoeken worden. *Adviesprijs: € 60,00.*

Rubbertijd – Ronald Lagendijk. Vanaf het eind van de Tweede Wereldoorlog tot begin 1948 vertrekken er ruim 30.000 Nederlanders naar Indië. De vader van de auteur ging er werken voor het Rubberfonds, het NIRUB. Maar in Indië weet je nooit hoe lang een reis duurt. "Jam Karet" klinkt het daar(tijd is als rubber zo rekbaar). Met een vliegtuigje op inspectie naar de plantages, temidden van de revolutionairen en rampokken. De auteur gaat er zelf kijken, eindelijk. In 1014 zoekt hij er stukjes familiegeschiedenis en krijgt het verleden van twee landen erbij. Met onderweg een tussenstop in de haven van Rotterdam en een speurtocht omgeving Paleis Noordeinde en de rosse buurt bij station Hollands Spoor, in de jaren '20 en '30 het

werkterrein van zijn grootvader, zoals de schrijver ontdekt. *Te bestellen bij de auteur via zijn website: http://www.rubbertijd.nl/betaling1/ Prijs: € 22,50 (ex. Portokosten).*

Vandaag heb ik een Papoea ontmoet – Aad Kamsteeg. Het leven van Chris Padwa. Van de aan de Papoea's beloofde zelfbeschikking en onafhankelijkheid is niets terecht gekomen. In tegendeel. Door de massale immigratie van vooral Javanen zijn

de Papoea's een minderheid in hun eigen land geworden. De Papoea's lijden onder een constante grove schending van hun mensenrechten en worden ze economisch gemarginaliseerd. Door de grootschalige ontbossing dreigt de biodiversiteit van hun land voorgoed te worden vernietigd. De Biakker Chris Padwa maakte het allemaal mee. Ook hij hoopte dat Papoea zelfstandig zou worden. Hij werd opgepakt en gemarteld. Tot aan de dag van vandaag worden hij en zijn gezin, evenals alle andere Papoea's als tweede, nee derderangs burgers behandeld en zwaar gediscrimineerd. Journalist Aad Kamsteeg reisde twee keer door Papoea en tekende het levensverhaal van Chris Padwa en plaatste het in het kader van de dramatische geschiedenis van Papoea. *Adviesprijs € 9,95.*

De in deze rubriek besproken boeken, CD's en DVD's zijn verkrijgbaar bij de Internet Boekhandel Van Stockum in Den Haag of bij de erkende boekwinkel,tenzij anders vermeld

VAN STOCKUM INTERNET BOEKHANDEL

www.vanstockum.nl

Meer dan 120 titels over Nederlands-Indië
Neem eens een kijkje in de uitgebreide boekenwinkel van Historiek.net:
https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html

Kort bericht

Reusachtige krokodil naar reservaat gebracht

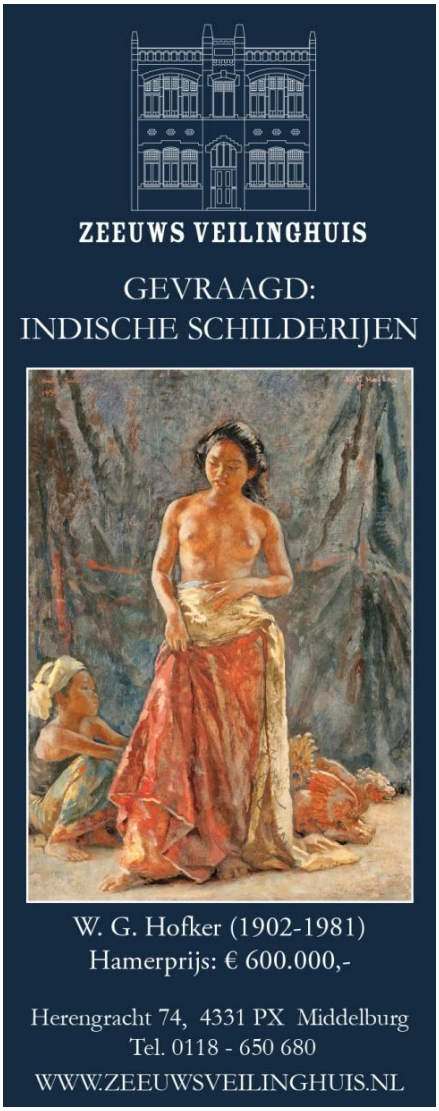
Een team van de Indonesische organisatie voor natuurbehoud (BKSDA) heeft dinsdag 9 januari 2018 in Seruyan, in Centraal Kalimantan, een reusachtige krokodil in veiligheid gebracht. Het dier is bijna 6 meter lang en weegt maar liefst een ton. De krokodil, een Tomistoma Schlegelii (of: 'onechte gaviaal') werd gevonden bij de Mengkahing rivier

die door een palmolieplantage voert. De plaatselijke bewoners stuurden een foto van het dier naar het plaatselijke kantoor van BKSDA in Pangkalan Bun, waarop de organisatie een team naar het gebied stuurde om het dier te vangen.
Het vangen ging niet van een leien dakje. Na heel veel moeite zijn de reddingswerkers er uit-eindelijk in geslaagd de krokodil te vangen en met een pick-up truck naar het kantoor van BKSDA in Pangkalan Bun te vervoeren. Daar kreeg de krokodil veel bekijks van de bewoners, die graag een selfie met het dier wilden maken. De krokodil, een vrouwtje van ongeveer 10 jaar oud, wordt medisch onderzocht, waarna het zal worden overgebracht naar het Tanjung Puting National Park om daar te worden vrijgelaten.

Onechte Gavialen leven bij meren, rivieren en moerassen. Ze kunnen 90 tot 100 jaar oud worden. Ze hebben een lange smalle snuit, die niet geschikt is om grote sterke prooien te doden. Het dier leeft daarom voornamelijk van vis.
Foto's: Fritz Geller-Grimm.
Bron: Indonesiënu.nl.

(advertentie)

(advertentie)

Reparatie van iPhone, iPad en Android. Snel, vakkundig en redelijk geprijsd.
Klik hier voor de aanbieding. Borca-Online / BorcaDen webshop

De pijnlijke dekolonisatie van Indonesië

Zeventig jaar zoeken naar het compromis – Parlementaire geschiedenis van Nederland, deel II (1946-2016)

Door: B.H. van den Braak en J.Th.J. van den Berg

Bij uitgeverij Bert Bakker verscheen in december 2017 het standaardwerk: "Zeventig jaar zoeken naar het compromis. Parlementaire geschiedenis van Nederland deel II, 1946-2016". De parlementaire historici B.H. van den Braak en J.Th.J. van den Berg hebben het werk voortgezet dat Van den Berg samen met J.J. Vis was begonnen in De eerste honderdvijftig jaar. Parlementaire geschiedenis van Nederland 1796-1946. Op Historiek een fragment uit het nieuwe deel, over de besluitvorming rond de dekolonisatie van Indonesië in 1946.

Revolutionaire strijders

Indonesische kwestie wensen, illusies en werkelijkheid

Na de eenzijdige Indonesische onafhankelijkheidsverklaring op 17 augustus 1945, de Bersiap-periode (gewelddadig Indonesisch optreden tegen de aanwezige Nederlanders en andere Indo-Europeanen) en het zenden van Nederlandse troepen, was er bij de Nederlandse regering allengs het besef gekomen dat onderhandelingen geboden waren, mits daarbij maar geen Indonesiërs waren betrokken die hadden 'geheuld' met de Japanse bezetters. Minister Logemann liet in februari 1946 weten dat Nederland het zelfbeschikkingsrecht in principe erkende. Hij sloot daarmee aan bij een rede van koningin Wilhelmina op 7 december 1942 over het houden van een Rijksconferentie over zelfstandigheid van de overzeese gebiedsdelen. In maart 1946 openden besprekingen onder leiding van de Brits-Australische diplomaat Sir Archibald Kerr tussen luitenant-gouverneur-generaal H.J. van Mook en de Indonesische premier Soetan Sjahrir de weg voor daadwerkelijke onderhandelingen. Die vonden in april plaats op landgoed 'De Hoge Veluwe'. Ze zouden geen resultaat hebben.

Minister van Overzeese Gebiedsdelen Logemann zei in een verklaring die hij op 2 mei 1946 in de Tweede Kamer aflegde over de mislukte onderhandelingen dat de Republik Indonesia (feitelijk was dat in 1946 Java en Sumatra) alleen als onderdeel van een federatief Indonesisch gemenebest zelfstandig kon worden en dat van erkenning van die Republiek als soevereine staat geen sprake kon zijn, zelfs als dat was op grondslag van een nauwe staatkundige band met Nederland. Het concept van een federaal Indonesië, waarvan de Republiek slechts een onderdeel zou zijn, was afkomstig van Van Mook. Hij was op de Hoge Veluwe-conferentie, naast vier ministers, de voornaamste Nederlandse onderhandelaar geweest.

Vier dagen na de verklaring van Logemann, en tien dagen voor de verkiezingen, debatteerde de Tweede Kamer daarover en zij betrok in het debat tevens een voorlopig verslag van een parlementaire commissie die onder leiding van de KVP'er Max van Poll Nederlands-Indië had bezocht. Over dat verslag was de PvdA niet erg te spreken. Woordvoerder Goedhart vond dat de teneur ervan was bepaald door rancuneuze gevoelens bij hoge Nederlands-Indische ambtenaren. Belangrijker was dat hij en de drie andere PvdA-woordvoerders aandrongen op voortzetting van de onderhandelingen. De opsteller van het verslag, Van Poll, sprak zich in overeenkomstige zin uit. In een door hem ingediende motie vroeg hij om spoedige bijeenroeping van een rijksconferentie. Die 'boodschap' was dus gericht aan het nieuw te vormen kabinet. De communist De Groot sprak zich als enige volmondig uit voor het Indonesische zelfbeschikkingsrecht.

Willem Schermerhorn

Negatief over het regeringsbeleid waren daarentegen de liberaal C.J. van Kempen en Schouten en Tilanus. Deze laatste meende dat de onderhandelingen met de Republiek er alleen maar toe zouden leiden dat het Koninkrijk uiteenviel. Schouten vond zelfs dat er nooit onderhandeld had mogen worden met de zogenaamde vertegenwoordigers van de Republiek.

De motie-Van Poll kreeg een ruime meerderheid. Tegen de motie stemden ARP, CHU (met uitzondering van J.M. Krijger),

PvdV en SGP. Ook de CPN-fractie steunde de motie-Van Poll. De positie van de voorstanders van verdere onderhandelingen werd door de verkiezingen versterkt. De ARP kreeg in de op 16 mei gekozen Tweede Kamer vier zetels minder dan in het Noodparlement, waar tegenover wel winst van twee zetels voor de liberalen stond.

Tijdens de formatiebesprekingen kwam de KVP met de gedachte om een onderhandelingscommissie naar Nederlands-Indië te sturen. Beel verzette zich er niet tegen dat, zoals de PvdA wenste, oud-premier Schermerhorn daarvan deel ging uitmaken. De PvdA wilde dat Schermerhorn betrokken bleef bij de Indonesische kwestie en de KVP zorgde door instructies en de commissievorm dat zij greep hield op de onderhandelingen. Beel maakte op 10 juli in de regeringsverklaring instelling van dit nieuwe bestuursorgaan of 'Commissie-Generaal' bekend. Deze commissie (want dat werd het) moest naast en in samenwerking met Van Mook een rijksconferentie voorbereiden en 'bouwstof' verzamelen voor een nieuw staatsbestel.

Het wetsvoorstel om de Commissie-Generaal in te stellen werd op 2 augustus ingediend en nog diezelfde maand door beide Kamers aanvaard. De tegenstanders van de motie-Van Poll stemden ook ditmaal tegen. Omdat in de Senaat CPN en drie katholieken zich bij hen voegden, haalde het voorstel het daar net: 22 tegen 21 stemmen. Op 6 september 1946 werden Schermerhorn, Van Poll en de Amsterdamse reder en oud-burgemeester F. de Boer tot Commissie-Generaal voor Nederlands-Indië benoemd.
Schermerhorn werd voorzitter. Van Poll kwam in de plaats van zijn partijgenoot oud-minister M.P.L. Steenberghe, die voor een benoeming had bedankt. De drie heren reisden op 14 september af naar de Oost.

Het concept van de Verenigde Staten van Indonesië kreeg een wat vastere vorm na een op Nederlands initiatief in juli 1946 te Malino (Celebes) gehouden conferentie. Daar kwamen vertegenwoordigers van de Indonesische buitengewesten bijeen, die de federatieve opzet steunden, onder wie Agung Gede Agung, premier van Oost-Indonesië, en sultan Hamid II van Pontianak, president van West-Borneo. Zij waren de leidende figuren in de Bijeenkomst Federaal Overleg (BFO), het overlegorgaan van de gebieden buiten Java en Sumatra. Bij de Republiek was er evenwel vrijwel geen steun voor dit concept.

Feitelijk was er in Indonesië nu al bijna sprake van een oorlogssituatie. Vanaf september 1946 vond sterke Nederlandse troepenopbouw plaats, die leidde tot de aanwezigheid van circa 50.000 Nederlandse militairen. Een na de verkiezingen van 1946 tot stand gekomen grondwetsherziening maakte de uitzending van dienstplichtigen naar overzeese gebieden mogelijk en die mogelijkheid was spoedig uitgewerkt in een noodwetje. Alleen de CPN-fractie stemde daartegen. De

Nederlandse militairen moesten de plaats innemen van Britten, van wie de aanwezigheid op 1 december 1946 zou eindigen.

Het gelukte op 14 oktober Schermerhorn na onderhandelingen met Sjahrir om tot een wapenstilstand met de Republiek te komen. Een maand later, op 15 november, kwamen in Linggadjati de Commissie-Generaal en de Indonesische delegatie een ontwerpakkoord overeen over het toekomstige staatsbestel. Dat voorzag in erkenning van de Republik Indonesia en in de oprichting op uiterlijk 1 januari 1949 van de Verenigde Staten van Indonesië, dat deel zou worden van een Nederlands-Indonesische Unie met aan het hoofd de Nederlandse koning(in).

Linggadjati-conferentie v.l.n.r Wim Schermerhorn, Lord Killearn en Soetan Sjahrir. Fotocollectie Anefo Nationaal Archief, Den Haag

De Nederlandse regering kwam op 10 december met een verklaring in de Tweede Kamer en een toelichtende nota. Die nota betekende de 'aankleding' van Linggadjati: de Nederlandse uitleg van het akkoord. Voor het slagen ervan achtte het kabinet allereerst de verdere uitwerking essentieel. In de visie van Nederland moest er een supranationale staat (Unie) komen met een gezamenlijk beleid op gebied van buitenlandse zaken, defensie en financiën. Nederland wilde verder dat werd nagedacht over de status van het excentrisch gelegen Nieuw-Guinea.

Tijdens het debat in de Tweede Kamer in december 1946 over het akkoord steunde een Kamermeerderheid de door het kabinet gekozen lijn. Zij onderstreepte dat door aanneming van een motie-Romme/Van der Goes van Naters. Romme bekritiseerde in het debat het feit dat er enkele weken hadden gezeten tussen het sluiten van het akkoord en het naar buiten brengen van de inhoud daarvan. Daardoor was er een 'Phantoom'-akkoord ontstaan. Hij zei daarover:

"Er is vooreerst een beroering ontstaan, een beroering in het Nederlandsche volk over wat achteraf een phantoom blijkt te zijn, met het gevolg, dat velen dit phantoom maar niet meer kwijt kunnen raken, met het gevolg ook, dat sommigen, die ook de werkelijkheid van Linggadjati misprijzen, gemakshalve voor hun strijd tegen dit werkelijke Linggadjati het Linggadjati-phantoom tot object van hun dithyramben blijven maken".

Het werkelijke Linggadjati-akkoord was in de ogen van Romme een akkoord dat uitging van een 'zware' Unie. De republikeinse leiders stelden volgens hem ten onrechte dat de Kroon aan het hoofd van de Unie alleen symbolisch was.

De motie-Romme/Van der Goes kreeg steun van KVP, PvdA en CPN. In de KVP-fractie was één dissident, jhr. G.A.M.J. Ruijs de Beerenbrouck, zoon van de premier uit het interbellum. Hij en de fracties van ARP, CHU, PvdV en SGP zagen het akkoord als het begin van het uiteenvallen van het Koninkrijk. Schouten stelde bovendien dat de Commissie-Generaal en Van Mook buiten de wet om hadden gehandeld en dat de regering daarin ten onrechte had berust. Hij riep de regering op te regeren:

"Zij heeft haar gezag te handhaven en zij is bij de uitoefening en de handhaving van het gezag gebonden aan de wet. Meent zij, dat deze gebondenheid in staat aan het doen van datgene, wat zij in bepaalde situaties heeft te zien als haar taak, dan behoort zij een wijziging van de wet aanhangig te maken, opdat door deze wetswijziging haar de nodige ruimte wordt verschaft. Dat de Regering hier zonder een wijziging van de wet aanhangig te maken ertoe is overgegaan de wet te schenden, de wet te overtreden, tegen de wet in te handelen, is niet te disculperen of te vergoelijken."

Een motie-Schouten waarin werd gevraagd eerst een rijksconferentie te houden, zoals in de koninklijke rede van 1942 was toegezegd, werd met dezelfde verhoudingen als bij de motie-Romme/Van der Goes verworpen. 'Dit comité diende zelfs een verzoekschrift bij de Tweede Kamer in waarin om gerechtelijke vervolging van alle naoorlogse ministers werd gevraagd wegens schending van de Grondwet.'

Ondertekening van het Linggadjati Akkoord door Soetan Sjahrir en Wim Schermerhorn

Het Akkoord van Linggadjati had in den lande tot felle reacties geleid. Een groep rond oud-minister Welter wilde dat het staatsverband gehandhaafd bleef en dat er pas nadat Nederland zijn gezag had doen gelden verdere onderhandelingen zouden komen. Wijzigingen in de staatkundige verhoudingen moesten via normale grondwettelijke procedures plaatsvinden. Op 14 december werd een Nationaal Comité Handhaving Rijkseenheid gevormd onder het voorzitterschap van Gerbrandy en met als leden onder anderen Oud, Schouten, Tilanus,

generaal H.G. Winkelman en de oud-ministers J.R.M. van Angeren, J.Th. Furstner en J.A. de Wilde. Ook Welter trad toe. Dit comité voerde een felle campagne tegen het Indiëbeleid en diende in april 1948 zelfs een verzoekschrift bij de Tweede Kamer in waarin om gerechtelijke vervolging van alle naoorlogse ministers werd gevraagd wegens schending van de Grondwet. De liberaal G. Vonk had om dezelfde reden tijdens het debat over Linggadjati voorgesteld vervolging in te stellen tegen de leden van de Commissie-Generaal.

Het duurde tot 25 maart 1947 voor het Akkoord van Linggadjati werd ondertekend. Toen dat gebeurde was dat zonder dat de Indonesiërs de 'aankleding' aanvaardden.
Vier dagen voor de ondertekening had minister Jonkman in de Tweede Kamer een verklaring afgelegd waarin hij meedeelde dat de regering de Commissie-Generaal had gemachtigd tot ondertekening over te gaan. In die commissie was overigens onenigheid ontstaan. F. de Boer trok zich terug als lid.

Nederlandse militairen tijdens 'Operatie Product". Foto: Tropenmuseum

Van het optimisme dat in de maand november 1946 bestond, was in de eerste maanden van 1947 nog weinig over. Na het vertrek van de Britse troepen was de Indonesische guerrilla alleen maar heviger geworden. In Zuid-Celebes traden Nederlandse eenheden daartegen meedogenloos op. Er vielen vele slachtoffers. In de Republiek (Java en Sumatra) konden de Nederlandse troepen (inmiddels meer dan 100.000 man) zich slechts moeizaam handhaven in enkele bruggenhoofden en steden. Het akkoord bleek een 'dode letter' te zijn en onderhandelingen over de verdere uitwerking liepen op niets uit.

De eerste 'politionele' actie

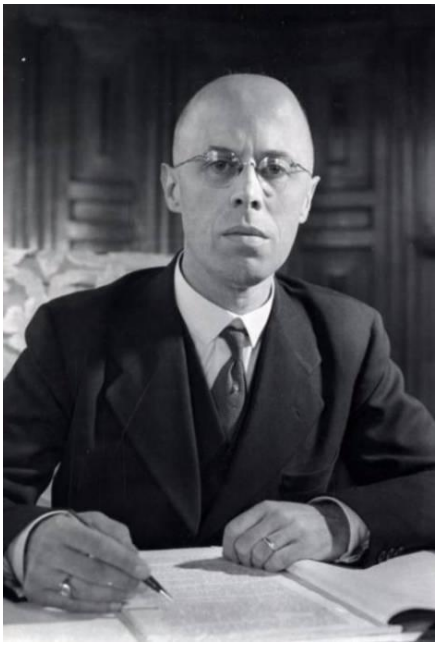
Op 10 juli 1947 legde premier Beel in de Tweede Kamer een verklaring af, waarin hij schetste welke moeilijkheden zich sinds de ondertekening hadden voorgedaan. De republikeinse delegatie wees feitelijk nog altijd de federale structuur af en weigerde mee te werken aan het tegengaan van bestandsschendingen (door vorming van een gezamenlijke gendarmerie). Beel verklaarde dat de Nederlandse regering zich gedwongen zou kunnen voelen 'het militaire machtsmiddel' aan te wenden.

Dat zou dan een militaire actie van politionele aard worden om uitvoering van het akkoord af te dwingen. De reactie op het dreigement vanuit republikeinse zijde leek even openingen te bieden voor overleg, maar het mondde op 21 juli toch uit in een militaire operatie (Operatie Product). Vooral Van Mook had hier in toenemende mate op aangedrongen.

Frustraties bij Schermerhorn over de opstelling van de Indonesische regering brachten hem ertoe de onvermijdelijkheid van militair ingrijpen te erkennen. Hij zond zelfs een telegram aan het kabinet waarin hij repte van de 'pesthaard Djocja' (het regeringscentrum van de Republiek). Dat had geen invloed op het besluit om tot actie over te gaan, omdat het bewuste telegram pas arriveerde nadat het kabinetsbesluit al was genomen. Beel zei in een radiorede op 21 juli over de beslissing van het kabinet:

'Er komt nu een punt dat lankmoedigheid ophoudt een deugd te zijn.'

Het besluit had in het kabinet tot spanningen geleid, waarbij de PvdA-ministers grote aarzelingen hadden moeten overwinnen. Minister Vos stemde uiteindelijk zelfs niet in met het besluit tot gewapend optreden, maar hij trok daaruit geen politieke consequenties. Die worsteling was ook zichtbaar in de PvdA-Tweede Kamerfractie, maar alleen het Indonesische lid Palar stemde tegen. Hij verliet de fractie en de partij. De partijraad van de PvdA had eerder al ingestemd met een eventueel militair ingrijpen. De critici in de PvdA van het militaire optreden verenigden zich korte tijd later in de zogenoemde Nova Zembla-groep. Daarvan maakten ook zeven Kamerleden deel uit onder wie De Kadt, H.J. Hofstra, G.M. Nederhorst en Goedhart.

Minister-president Beel (1947)

In het Tweede Kamerdebat dat op 23 en 24 juli na een verklaring van Beel werd gehouden, voerde Nederhorst als lid van de kritische minderheid in de PvdA-fractie het woord. Hij deelde echter mee geen oppositionele moties te zullen steunen.

Vergadering van de ministers van het kabinet Beel. Den Haag, juli 1946. (cc – Nationaal Archief – Anefo)

Van der Goes van Naters moest zich in het debat tegen de communistische aanvallen verdedigen en viel bovendien de ARP aan, omdat die vanwege volgens hem door de vanaf 1945 gekozen houding mede schuld droeg voor de dramatische uitkomst. Een motie-De Groot waarin om een staakt-het-vuren en om voortzetting van de onderhandelingen werd gevraagd, kreeg alleen steun van de eigen CPN-fractie.

Het Nederlandse kabinet dacht na het militaire succes van de operatie eerder aan verder doorstoten dan aan onderhandelen. De internationale ontwikkelingen verhinderden dat uiteindelijk. Op 1 augustus riep de Veiligheidsraad op basis van een door Australië voorgestelde resolutie op tot een wapenstilstand en 25 augustus stelde die raad op voorstel van Van Kleffens, sinds 1 juli de ambassadeur in Washington, een commissie van goede diensten in. In de weken daartussen worstelde het kabinet met de aandrang vanuit Indonesië (legercommandant S.H. Spoor en Van Mook) om de republikeinse regering in Djocja geheel uit te schakelen. Bij pogingen om het kabinet daartoe te bewegen, werd zelfs koningin Wilhelmina ingeschakeld. In het kabinet hielden voor- en tegenstanders elkaar echter in evenwicht.
De vijf PvdA'ers en de partijloze minister van Buitenlandse Zaken waren tegen, en de overige ministers waren vóór. Op 17 augustus staakten de stemmen in de ministerraad.

Een kabinetscrisis werd in de gegeven omstandigheden echter als niet wenselijk beschouwd en een tweede stemming, waarbij Beel als premier de doorslag kon geven in het voordeel van de voorstanders, werd uitgesteld. De koningin vroeg Beel niettemin het kabinet te reconstrueren, waarbij vervanging van de PvdA-ministers kon worden overwogen. De toegenomen internationale druk en de instelling van een commissie van goede diensten weerhielden het kabinet uiteindelijk van voortzetting van de militaire operatie.

In een door Beel op 23 september in de Tweede Kamer afgelegde verklaring erkende hij dat de militaire actie onder internationale druk was beëindigd.

Het Nederlandse gezag op republikeins gebied zou evenwel worden geconsolideerd, evenals de opbouw van de federatie. Hij kondigde tevens de opheffing van de Commissie-Generaal aan, waarbij wel naar nieuwe vormen van onderhandelingen zou worden gezocht. Er werd ten slotte een herziening van de Grondwet aangekondigd die de nieuwe structuur van het Koninkrijk mogelijk moest maken.

Een belangrijke stap daartoe werd enkele dagen later gezet door instelling van een Staatscommissie waarvan Beel voorzitter werd. Leden waren onder anderen de ministers Jonkman en Van Maarseveen, evenals de fractievoorzitters uit de Tweede Kamer en het communistische Kamerlid Benno Stokvis en ook enkele hoogleraren. Beel combineerde inmiddels niet langer het minister-presidentschap met de functie van minister van Binnenlandse Zaken. De laatste functie legde hij in september 1947 neer om zich meer aan de kwestie-Indonesië te kunnen wijden. Hij werd op Binnenlandse Zaken opgevolgd door P.J. Witteman, Eerste Kamerlid, gedeputeerde in Noord-

Holland en onder meer juridisch adviseur van de KRO. Om minister Jonkman te ontlasten, die fysiek te lijden had onder zijn zware taak, werd in november 1947 een hoge ambtenaar van het ministerie van Overzeese Gebiedsdelen tot minister zonder portefeuille benoemd. Deze minister, L. Götzen, ging zich speciaal bezighouden met de financieel-economische vraagstukken van Nederlands-Indië.

Beel, Drees en Jonkman reisden eind 1947 (overigens niet gelijktijdig) naar Indonesië af voor overleg. Het waren echter niet die besprekingen, maar wel de inspanningen van de commissie van goede diensten die op 17 januari 1948 tot nieuwe akkoorden leidden. Aan boord van het Amerikaanse schip Renville werd het Akkoord van Linggadjati herbevestigd, maar feitelijk veranderde het republikeinse standpunt niet. Zij bleef streven naar een volledig soeverein Indonesië en niet als deel van een federatie. De guerrillastrijd op Java en Sumatra ging onverminderd voort, met ook aan Nederlandse zijde vele slachtoffers.

Inmiddels waren twee ministers uit onvrede over het in hun ogen te slappe optreden tegen de Republiek opgestapt. Ringers trad in november 1946 af en Schagen van Leeuwen deed dat op 24 november 1947. De directe aanleiding daarvoor was afwijzing door het kabinet van een door hem ingediende nota over krachtiger optreden.
Minister Fiévez van Oorlog nam zijn portefeuille over. Ringers was opgevolgd door L. Neher (PvdA), eveneens een hardliner ten aanzien van Indonesië. In maart 1948 vertrok hij samen met Jhr. H.L. van Vredenburch als onderhandelaar naar de Oost. De door hen gevoerde besprekingen leverden overigens geen concrete resultaten op. Opvolger van Neher werd J. in 't Veld, de sociaal-democratische burgemeester van Zaandam en tevens Eerste Kamerlid.

In Den Haag werd inmiddels gewerkt aan het tot stand brengen van een nieuw staatsbestel. In een op 3 februari 1948 door de koningin op het buitenland gerichte radiorede zette zij de koers van de regering nog eens uiteen. H. Algra (ARP) veroordeelde tijdens de kort daarna gehouden algemene beschouwing in de Eerste Kamer het feit dat het regeringsbeleid in een koninklijke toespraak was uiteengezet, maar anderen benadrukten dat er geen twijfel kon zijn over de ministeriële verantwoordelijkheid voor de rede. *Prijs: € 55,00*

Recept

Udang rica rica

Wie van grote garnalen (gamba's of tijgergarnalen) houdt, zal dit recept zeker kunnen waarderen. Een heerlijk bijgerecht bij uw rijsttafel of als voorafje of tussendoortje met lontong.

Ingrediënten:
600 gram tijgergarnalen, sap van een sinaasappel, 1/2 tl. zout, 3 el. olie.

Voor de Bumbu:
1 grote rode ui, 5 lente-uitjes (met groen), 5 teentjes knoflook, 8 rode lomboks, 2 tomaten, 1,5 tl. djahé, 1/2 stengel sereh, 1/2 tl. zout, 1/2 tl. suiker, 100 ml. water, 4 takjes bladselderie, het witte deel van 1 dunne prei.

Bereiding:
Marineer de garnalen in het sinaasappelsap met zout. Snijd de lente-uitjes in niet al te kleine schuine stukjes, de prei in ringetjes van ca. 1/2 cm. Snijd

de rode ui, knoflook en de tomaten grof en hak ze in de hakmolen van uw staafmixer fijn tot een moes. Gebruik van de selderie alleen de blaadjes. Snijd de lomboks in dunne ringetjes en houd iets achter voor de garnering. Fruit nu deze moes even aan in een scheutje olie en voeg de djahé, sereh zout, suiker en prei met het water toe. Breng dit aan de kook en laat ca. 5 minuten doorpruttelen. Voeg dan de garnalen, lente-uitjes en selderie-blaadjes toe en als de garnalen mooi roze van kleur zijn, kunt u opdienen. Garneer nog even met de achtergehouden ringetjes lombok en een of twee achter-gehouden selderieblaadjes.

Dit gerecht is behoorlijk pittig. Wilt u het milder hebben? Verminder het aantal lomboks of verwijder de zaadjes en zaadlijsten.
Selamat makan

Adresboek van Bandoeng 1941

In dit adresboek staan de gegevens alfabetisch op familienaam met daarachter het adres waar hij of zij woonde in 1941

http://www.boudewynvanoort.com/2016/02/adresboek-van-bandoeng/

Rectificatie:

In ons decembernummer plaatsten wij een reactie van Bert Immerzeel op een artikel van Marjolein van Pagee over het onderzoek naar excessief geweld tijdens de dekolonisatie van Indonesië. Echter Bert Immerzeel's reactie was in feite op de OPEN BRIEF die door Jeffry Pondaag, Francisca Pattipeilohy en Marjolein van Pagee, verenigd in de Stichting Histori Bersama, aan de Nederlandse overheid werd verstuurd. In plaats van deze brief plaatsten we het krantenartikel dat naar aanleiding daarvan verscheen. Voor de goede orde en om het plaatje compleet te krijgen, hier de LINK naar de bedoelde Open Brief:
http://historibersama.com/vertalingen/2017-2/vragen-bij-het-nederlandse-onderzoek-open-brief/?lang=nl.

Just4Kids... voor iedereen van 6 tot 16 jaar

Korte berichten

Gezocht: Jong talent

In de rubriek ***"Just4Kids"*** hebben we eerder al aandacht besteed aan jong talent. Zo plaatsten we een artikeltje over twee meisjes die Indonesische dansen leerden en verder ook een stukje over een drumtalentje Heb jij nou ook zo'n talent? Kan je goed gitaarspelen en treed je ook op? Of ben je een tenniskampioen in de dop, een goed biljarter of kan je heel goeddansen of zingen? Misschien ben je wel een hele goeie chef-kok, of ben je een kunstschilder of een fotograaf in de dop.

Misschien ook wel een.... Kortom, alle jonge supertalenten van ca. 6 tot ca. 16 jaar oud willen we voor het voetlicht zetten. En wij willen dat aan iedereen vertellen. Als je zelf niet zo heel goed kan schrijven, vraag dan of jouw ouders willen helpen en doe er een fotootje erbij. Of je stuurt jouw verhaal gewoon in je eigen woorden naar de redactie, dan maken wij er samen met jou een echt leuk artikeltje van.

Stuur je reacties dan naar: info@indisch-centrum-denhaag.nl DOEN HOOR....!!!

LIKE onze facebookpagina
https://www.facebook.com/IndischCentrumNICC/

Wilt u blijk geven van uw waardering voor NICC Magazine en het vele werk dat wij hiervoor maandelijks verrichten? Maakt u dan een vrijwillige donatie over op ons bankrekeningnummer NL39 RABO 0129 2168 36, t.n.v. NICC te Den Haag. Dank u wel.

Recept

Udang Besar pangang

Gebakken garnalen met saus

Ingrediënten:

20 grote garnalen (gamba's of tijgergarnalen). 2 grote rode uien, 4 teentjes knoflook, 2 rode lombok, 2 el. honing, 1 tl. sereh-poeder, mespunt witte peper, 1 tl. ketoembar, 1 tl. koenjit, 1/2 tl. djinten, 6 kemiri-noten, 100 gr. santen (blok), 2 tl. bouillon-poeder, 5 el. koksroom, sap van 2 citroenen.

Bereiding:

Snipper de uien en hak de lombok en de knoflook fijn. Rooster de kemirinoten en maal ze fijn. Verhit

de olie in de wok en fruit hierin de uien glazig. Voeg de knoflook, de gemalen kemirinoten, bouillon-poeder, serehpoeder, ketoembar, koenjit, honing, citroensap en de santen toe. Schenk ongeveer 3 dl water toe en breng alles zachtjes aan de kook. Laat ca. 8 minuten doorpruttelen. Neem dan de wok van het vuur en voeg de koksroom toe. Goed roeren en niet meer verhitten. Verhit in een koekenpan een klein scheutje olie en bak hierin de garnalen eventjes aan tot de goed warm en mooi roze zijn. Dien de garnalen op in een schaal en zet de saus erbij. Lekker met wat lontong. En komkommer. ***Selamat makan.***

Links4Kids

Heel veel leuke *LINKS* voor kinderen, maar niet alleen voor kinderen:

Doorlink-website naar tal van Indische en Indisch gerelateerde websites, blogs, personen en onderwerpen.
https://linkenindisch4ever.wordpress.com/

Website over online **geschiedenis** van, voor en met Indische Nederlanders.
http://www.indischhistorisch.nl

Informatie over **schoolles-pakketten** over het voormalige Nederlands-Indië.
www.gastdocenten.com

Indisch Herinneringscentrum Bronbeek
www.indischherinneringscentrum.nl

Indisch Museum, een digitaal museum over Nederlands-Indië: https://indischmuseum.wordpress.com

Informatie over de **Nationale Indië-Herdenking** op 15 augustus. www.indieherdenking.nl

Een **Indische start-pagina voor de jeugd:** http://suara-baru-kecil.jouwpagina.nl

De **Jeugdwebsite** van de Nederlandse Oorlogsgraven-stichting (Ned.-Indië).
http://www.eenlevenverloren.nl/index.php?go=home.personen@pagenr=1

Info over boeken, artikelen, TV- en radiodocumentaires plus LINKS naar sites betreffende het Pakan-Baroe Spoorweg drama.
http://pakanbaroe.my-free.website/.

Taman Indonesia, Het leukste kleine Indonesische dierenpark in Nederland. http://www.taman-indonesia.nl

Koorenhuis - Den Haag, cursussen en workshops voor muziek, dans, kunst en theater.
http://www.koorenhuis.nl

Een informatieve website met heel veel **Theatervoorstellingen**, overal in Nederland en voor iedere leeftijd.
http://www.kindertheater.nl/

Kunstbende, Een landelijke organisatie met afdelingen in alle provincies voor iedereen van 13 tot en met 18 jaar.
http://www.kunstbende.nl

Jeugd Startpagina "Open Start" http://jeugd.openstart.nl

Weblog "Indische Jeugd-letteren" Blog van Marjorie van Putten:
http://indischejeugdletteren.wordpress.com/over-mij/

Villa Zebra, landelijke jeugd-organisatie
http://www.villazebra.nl

Young Adult Books, website met boekrecensies en webshop over boeken voor middelbare scholieren.
http://www.youngadultbooks.nl/

Jeugdbieb, leuke en informatieve website. http://www.jeugdbieb.nl

Cultuur, Jeugd, Sport en Media in Vlaanderen, website met van alles.
http://www.cjsm.vlaanderen.be

Kinderboekenpraatjes. Veel boeken uitzoeken voor elke leeftijdgroep.
http://www.kinderboekenpraatjes.nl

Website **Indische Jeugdboeken,** compleet met een bestellink.
http://www.antiquariaat-anna.nl/boekek/kameleonboeken

Hantering peildatum bij Backpay Uitkeringsregeling is toegestaan

De Centrale Raad van Beroep heeft op 11 januari 2018 uitspraak gedaan over de Uitkeringsregeling Backpay. In die regeling is als voorwaarde voor een eenmalige uitkering opgenomen dat de voormalige ambtenaar of militair op 15 augustus 2015 nog in leven moest zijn. Uit de gedane uitspraken volgt dat het stellen van die voorwaarde is toegestaan. De afwijzingen van de aanvragen houden stand.

Voorwaarden voor eenmalige uitkering

De betrokkenen in deze zaken zijn erfgenamen van voormalige ambtenaren of militairen die werkzaam waren in Nederlands-Indië tijdens de Japanse bezetting. Zij hebben een eenmalige uitkering aangevraagd op grond van de Uitkeringsregeling Backpay. Deze eenmalige uitkering is bedoeld als tegemoetkoming voor niet uitbetaalde salarissen. Eén van de voorwaarden is dat de voormalige ambtenaar of militair op 15 augustus 2015 nog in leven was.

De Minister van Volksgezondheid Welzijn en Sport heeft de aanvragen afgewezen omdat de voormalige ambtenaren of militairen vóór die datum waren overleden.

De betrokkenen hebben aangevoerd dat op de Nederlandse Staat de verplichting rust om de tijdens de Japanse bezetting niet uitbetaalde salarissen alsnog te betalen. De gekozen peildatum is volgens hen onredelijk en in strijd met het gelijkheidsbeginsel.

Alleen oordeel over toepassing regeling

De Centrale Raad van Beroep deelt niet het standpunt van betrokkenen, dat op de Nederlandse Staat een juridische verplichting rust tot uitbetaling van achterstallige salarissen. De Hoge Raad heeft hierover in de jaren '50 al uitspraken gedaan.

De Uitkeringsregeling Backpay is niet gebaseerd op een wettelijk voorschrift en heeft het karakter van "buitenwettelijk begunstigd beleid". De bestuursrechter mag niet beoordelen of dit beleid, waaronder de peildatum van 15 augustus 2015, redelijk is. De bestuursrechter mag alleen beoordelen of de minister de regeling consequent heeft toegepast.

Dat is het geval. Omdat niet is voldaan aan de voorwaarde dat de voormalige ambtenaren of militairen op 15 augustus 2015 in leven waren, houden de afwijzingen stand.

De Centrale Raad van Beroep is de hoogste rechterlijke macht op het gebied van het sociale bestuursrecht, het ambtenarenrecht en delen van het pensioenrecht.

De Centrale Raad van Beroep,
11 januari 2018.
Zaaknummer 17/3811 AW
Zaaknummer 17/5790 AW
Zaaknummer 17/5793 AW

Dit is een persbericht op basis van de genoemde uitspraken van de Centrale Raad van Beroep.
Bij verschil tussen dit persbericht en de volledige uitspraken zijn laatstgenoemde beslissend.

Voor eventuele vragen over dit persbericht kunt u zich wenden tot de afdeling communicatie, Tel: 088-3611438
E-mail:
voorlichting.crvb@rechtspraak.nl
Website:
www.rechtspraak.nl/Organisatie/CRvB

CREAPRO
VERTALINGEN
Den Haag

Vertalingen vanuit en naar alle moderne talen
Speciaal: technisch, medisch, juridisch en creatief
Schrijven van uw memoires, brochures en andere teksten

SINDS 1989 VERTALERS & GHOSTWRITERS
DIE U ZORGEN UIT HANDEN NEMEN

Tel: 070-362 05 89 - 06-83205997
W: www.creapro.myplaces.nl *@:* creapro@worldonline.nl

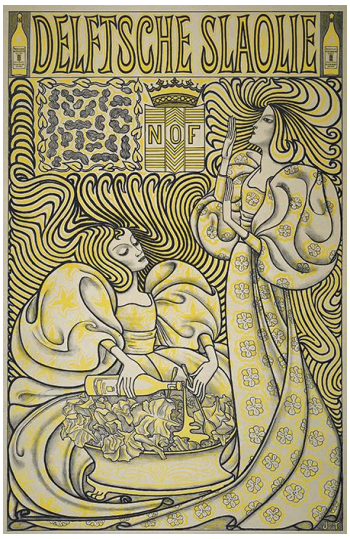
VERTAALWERK & GHOSTWRITING

(advertentie)

De Indische Agenda

LET OP! Sluitingsdatum kopij op 8 februari 2018

T/m 3 juni 2018: Jan Toorop en het animisme. Deze tentoonstelling richt zich vrijwel volledig op de afkomst van de kunstenaar.

Hij groeide op in de natuur, het ruige oerwoud en voelde zich één met de Javaanse natuur en met de cultuur. De tentoonstelling is tot stand gekomen dankzij het feit dat vele particulieren en instellingen Toorop's werk in bruikleen hebben gegeven, mede dankzij de inspanningen van de bekende Frans Leidelmeijer. De locatie is: **Musee Lalique,** Gasthuisstraat 1, Doesburg. Zie voor entreeprijzen, openingstijden en andere info: http://www.musee-lalique.nl.

T/m 30 juni 2019: Indonesische Bronzen – Schatten uit het Depot. Het Museum voor Volkenkunde toont een bijzondere verzameling bronzen voorwerpen die normaal in het depot blijven. Er zijn meer dan 200 Indonesische voorwerpen opgesteld. Ze bieden een schat aan informatie over de geschiedenis van Indonesië. De beeldjes zijn eeuwenoud, gemaakt tussen de 8e en 15e eeuw, een periode waarin Java het centrum was van Hindoeïsme en Boeddhisme. Een tijdvak waarin ook enorme monumenten zoals de Boeddhistische Borobudur en de Hindoeïstische Tempel van Prambanan ontstonden. De beeldjes zijn grotendeels op Java gevonden, maar komen daar oorspronkelijk niet vandaan. Uit recent onderzoek weten we dat Java in die tijd via zee metaalstaven importeerde. De moeite waard om deze bijzondere tentoonstelling te bezichtigen. Locatie: **Museum Volkenkunde.** Steenstraat 1, 2312 BS Leiden. Openingstijden: Di. t/m Zo: 10.00 – 17.00 uur. Alle verdere bezoekersinfo: www.volkenkunde.nl.

21 januari 2018: Vorst tussen twee werelden (Lezing). De Javaanse Vorstenzoon Soeparto, die later Mangkoenegoro zou heten, kwam in 1913 naar Nederland om aan de Universiteit van Leiden Oosterse Letteren te studeren. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd hij opgeroepen om Nederland te helpen verdedigen. In 1915 keerde hij terug naar Java om zijn oom op te volgen als Vorst. Daar krijgt hij te maken met de mogelijkheden van een koloniale situatie en de beperkingen van een feodaal stelsel. Tevens kunt u de bijbehorende expositie bezoeken o.l.v. de spreker en samensteller van de lezing en de tentoonstelling, Madelon Djajadiningrat. Locatie: **Museum Bronbeek,** Velperweg 147, 6824 MB Arnhem, Tijd van de lezing: 14.00 tot 16.00 uur, Toegang: € 15,00 (incl. museumtoegang). Tevoren aanmelden: http://www.volksuniversiteitarnhem.nl/cursus/vorst-tussen-twee-werelden.

11 februari 2018: Permafrost in de Tropen (Lezing). Han Deibert houdt een lezing over zijn boek 'Permafrost in de Tropen'. Boek en lezing handelen over welke invloed de gedeelde geschiedenis heeft op ons en onze moeite met doorgroei naar een kleurrijke samenleving. Indische Nederlanders zijn vrijwel geruisloos geassimileerd in de Nederlandse samenleving maar hebben zelf vaak moeite met het erkennen van hun eigen identiteit en tolerantie van de 'andere' medelander van nu, waardoor polarisatie en angst meer en meer toenemen. Het Indische familieverhaal is een aanzet om daad-

werkelijk te kijken naar de twee kanten van de medaille, die bijna vierhonderd jaar koloniale overheersing heeft achtergelaten in onze historie en in ons dagelijks leven. Het verhaal van over de culturele achtergrond. We leven in een steeds toenemende illusie van heerser en overheerste in het licht van een verbintenis van elkaars ontkenning. Locatie: **'t Huuske,** Mauritsstraat 22, 6812 BS Arnhem Tijd: aanvang 13,.00 uur. Toegang € 7,50 pp. En lezing plus boek: € 25,00. Aanmelden graag via contactformulier van de website: http://www.handeibert.nl. of mail: permafrostindetropen@handeibert.nl

28 februari 2018: De Suikerplantage (Lezing). Een betoog over Tempo Doeloe aan de hand van tekeningen, schetsen, schilderijen, brieven, pamfletten en dagboeken, door de historicus

Frans Meijer. Waarom kwam een nakomeling van een Zwitserse officier terecht in Soerabaja? En waarom deden veel ouders afstand van hun Indische kind? Wat waren de gevolgen van de beurskrach van 1929 op de suikerindustrie en wat gebeurde er met de suikerplantage tijdens de Tweede Wereldoorlog? Wie beschermde de plantages tijdens de politionele acties en waarom werd Landgoed Groot-Spriel in de as gelegd en wat had de burgemeester van Deventer hiermee te maken? Een greep uit de vele vragen die in deze lezing zullen worden beantwoord. Locatie: **Atrium Zutphen,** Martinetsingel 19, 7201 DS Zutphen. Inloop v.a. 19.30 uur, aanvang om 20.00 uur. Toegang: € 7,50. Nadere info: http://www.kleinesalon.nl.

TONG TONG FAIR
Donderdag 24 mei t/m zondag 4 juni 2018 – dagelijks 12.00 tot 22.00 uur – Malieveld, Den Haag

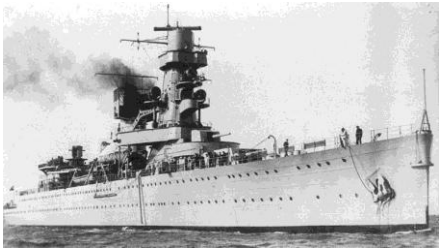
Onderzoeken verdwenen oorlogsgraven Javazee gestopt

Het onderzoek in Indonesië naar de rovers van oorlogsgraven in de Javazee is gestopt. Alle sporen zijn doodgelopen, zeggen bronnen in Den Haag tegen De Telegraaf.
Nederland en Indonesië spraken eind 2016 af om samen te onderzoeken wie de wrakken van onder meer Nederlandse marineschepen van de zeebodem heeft gehaald.

Filmploeg

In opdracht van Omroep Max maakte een filmploeg in het najaar van 2016 een documentaire over de Slag in de Javazee, in 1942. Onder meer de marineschepen De Ruyter, Java en Kortenaer zijn toen door de Japanners tot zinken gebracht, met 1100 opvarenden aan boord.

Bij het maken van de opnamen bleken deze oorlogsgraven te zijn verdwenen. Ze zijn zo goed als zeker gelicht en meegenomen door Aziatische bergers, die geld

De kruiser Hr. Ms. De Ruyter die bij de Slag in de Javazee ten onder ging. Foto: ANP

wilden verdienen met de verkoop van het oude metaal. "De vrees is dat de wrakken tot de laatste bouten in smelterijen zijn verdwenen", zei correspondent Michel Maas in het *NOS Radio 1 Journaal*.

Kamer en nabestaanden

Nederland nam de verdwijning hoog op. Internationale wetgeving schrijft voor dat oorlogsgraven op zee onaangetast moeten blijven, maar als dat soort graven in internationale wateren liggen is handhaving vrijwel onmogelijk.
De betrokken ministers wilden er vandaag weinig over kwijt.
Minister Bijleveld van Defensie zei dat het kabinet de uitkomsten van het onderzoek afwacht en daarover verslag uitbrengt aan de Kamer. Van Engelshoven, haar collega van Onderwijs benadrukte dat eerst de nabestaanden moeten worden geïnformeerd.

Reparatie, onderdelen, accessoires en batterijen voor al uw elektronische apparatuur. http://www.mobipc.nl/onderdelen

Pasar Kalender 2018

(update: 1 januari 2018)

Januari
13, 14: Steenwijk http://www.istimewa-events.nl.
00, 00: Breda http://www.winkelcentrumhogevucht.nl

Februari
17 t/m 25: Amsterdam http://www.istimewa-events.nl

Maart
3, 4: Rijswijk (ZH) www.pasarmalamrijswijk.nl
9, 10, 11: Zwolle http://www.istimewa-events.nl.
19: Kallenkote (Steenwijk) www.tamanindonesia.nl.
23, 24, 25: Eindhoven www.stellarevents.nl.
31, Rotterdam http://www.istimewa-events.nl.

April
1, 2: Rotterdam http://www.istimewa-events.nl.
7, 8, 9 Den Bosch www.pasarfestival.nl.
20, 21, 22: Nieuwegein www.stellarevents.nl.

Mei
5, 6: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl
4, 5, 6 Zutphen www.pasarfestival.nl.
10 t/m 13: Antwerpen (BE) http://www.istimewa-events.nl.
19, 20, 21: Den Helder www.stellarevents.nl
24 t/m 27: Gorinchem http://www.istimewa-events.nl
25 t/m 31: Malieveld Den Haag www.tongtongfair.nl

Juni
1 t/m 5: Malieveld, Den Haag www.tongtongfair.
8, 9, 10 Hardenberg www.pasarfestival.nl.
16: Wageningen http://www.zinzia.nl.
16, 17: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl
22, 23, 24: Leeuwarden www.stellarevents.nl
29, 30: Gorinchem www.pasarfestival.nl.
29, 30: Zeist http://www.istimewa-events.nl.

Juli
1: Gorinchem www.pasarfestival.nl.
1: Zeist http://www.istimewa-events.nl.
6, 7, 8: Vlissingen www.stellarevents.nl
7, 8: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl
8: Breda www.raffyzorg.nl
14, 15, 16: Groningen www.pasarfestival.nl
21, 22: Emmeloord www.stellarevents.nl.
25 t/m 29: Steenwijk http://www.istimewa-events.nl.
27, 28, 29: Oostende (BE) http://www.istimewa-events.nl.

Augustus
3, 4, 5: Spijk http://www.istimewa-events.nl.
12 t/m 15: Dordrecht http://www.istimewa-events.nl
17: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl
25, 26 Leiden www.stichtingstellar.nl

September
1, 2: Almere www.indischefeestavond.nl
7, 8, 9: Assen www.pasarfestival.nl.
15, 16: Kallenkote www.taman-indonesia.nl
00: Utrecht www.vrijoosttimor.nl
21, 22, 23: Arnhem www.stellarevents.nl.
28, 29, 30: Enschede www.pasarfestival.nl
29, 30: Maastricht http://www.istimewa-events.nl.

Oktober
1, Maastricht http://www.istimewa-events.nl .
5, 6, 7: Haarlem www.stellarevents.nl.
00, 00: Amersfoort www.emiclaer.nl.
11 t/m 14: Alphen a/d Rijn http://www.istimewa-events.nl.
20, 21, 22: Nijmegen www.pasarfestival.nl.
27, 28: Leek www.stichtingstellar.nl

November
3, 4: Rijswijk www.pasarmalamrijswijk.nl
9, 10, 11: Venray www.pasarfestival.nl.
23, 24, 25: Rotterdam www.pasarfestival.nl.

December
00: Den Bosch www.sccdehelftheuvel.nl.
22 dec. t/m 6 jan.: (behalve 1e Kerstdag en Nieuwjaarsdag)
Arnhem, Burgers Zoo http://www.istimewa-events.nl.

Ziet u nog een foutje in deze lijst of heeft u een aanvulling of aan-/afmelding? Mail het ons.

Uw pasar aanmelden voor deze lijst? # info@indisch-centrum-denhaag.nl

ook kleine particuliere en verenigings pasars welkom (ter beoordeling door de redactie)

Colofon

Digitaal maandelijks Magazine van:
Nederlands Indisch Cultureel Centrum

Hoofdredacteur: Hans Vogelsang
Redactie:
Jean-Marie Bosch van Drakestein
Ron Kraft
Fotoredactie: Han Dehne
Juniorredacteur: Chinook de Deugd
Correspondenten:
Albert van Prehn (Muziek, column)
Silfraire Delhaye (Indisch Platform)
Sabina de Rozario (Door Blauwe Ogen)
Armando Ello (Hoezo Indo)
Ivo Pabbruwe (New Zealand)
Gedichten: Mary-Jane Sahanaja

Vormgeving & lay-out: Hans Vogelsang
Ondersteuning: Groep de Mos
Technische realisatie & verzending:
Dennis van der Ham
http://www.borca-online.nl/

Verschijning: de 15e van elke maand
Sluitingsdatum kopij en advertenties:
de 10e van elke maand
Advertentietarieven: op aanvraag
Abonnementen NICC Magazine: GRATIS
info@indisch-centrum-denhaag.nl
Postadres: Newtonstraat 660
2562 LA Den Haag - Netherlands
W: www.indisch-centrum-denhaag.nl
http://indisch-centrum-denhaag.blogspot.com
@: info@indisch-centrum-denhaag.nl

Rabobank IBAN: NL39 RABO 0129 216 836
t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag
BIC: RABONL2U

Overname van (delen van de) inhoud is toegestaan, mits met bronvermelding.
© 2017 N.I.C.C. Den Haag

Opening Indisch Centrum in Den Haag Voorjaar 2018

Herdenkingssymbool Melati

De Melati, de Indische jasmijn, is het herdenkingssymbool dat u onder andere kunt dragen op 15 augustus.

Prijs: per stuk : € 3,00; per 5 stuks: € 12,50; per 10 stuks: € 25,00
De prijzen zijn incl. administratie- en verzendkosten (Nederland)
Bestellen: http://webshop.indieherdenking.nl/nl/

SHOPDEN
BORCA ONLINE
Borca Computer Online Service
Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

Wilt u familie, vrienden of leden van uw club of vereniging gratis abonnee maken? Gebruikt u dan dit formulier

10.1

NICC Magazine

e-mail adressenlijst

	NAAM	e–MAIL ADRES
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		

Deze e-mail-adressenlijst 'knippen en plakken' en versturen naar e-mail: info@indisch-centrum-denhaag.nl of printen en versturen per post (voldoende frankeren) naar: Administratie NICC Magazine # Newtonstraat 660 # 2562 LA Den Haag